

Corpus-based Discourse Analysis of the "Coronavirus News" in Some Online News Media of Iran

**Atoosa Rostambeik
Tafreshi**

Assistant Professor of linguistics, Institute for Humanities and Cultural Studies, Tehran, Iran

Abstract

Since the emergence of Covid-19, the globe has faced various challenges concerning health, financial, social, and even political problems. These issues have been noticed and reflected in news media, which holds the potential to sway public opinion in myriad ways. This interdisciplinary research aims to analyze the Covid-19 news coverage presented by Iranian news media throughout three distinct stages (March through November 2020). To achieve this goal, a corpus-based discourse analysis approach, after Baker (2006), has been implemented. The data for this study consists of a corpus of Persian news compiled by crawling the websites of six main Iranian news media outlets, which are believed to represent the three main political factions in Iran: Fundamentalists, Reformists, and Moderates. The data was collected from the month of March to the month of November of 2020. The results of the study indicate that "war" and specifically, "Imposed War" or "holy defense" became the focal point of the discourse of "war with Corona" in Iran. Words like "Sepah (corps), Basij, Jihad, front line, Health defenders, martyr, enemy, defeat, etc." featured prominently in this discourse. Coronavirus was portrayed as a treacherous disease in the discourse of "war with Corona" in Iran. The virus was represented as a tool of the enemy which could be utilized against Iran, and Iran was tasked with conquering the enemy conspiracy. In this discourse, the term "Trump" was frequently employed as the adversary, particularly in the Fundamentalist media. This depiction of "war with corona" as a "holy defense" was emphasized more in the media aligned with the Fundamentalists during the earliest stages of the crisis.

* Corresponding Author: rostambeik@ihcs.ac.ir

How to Cite: Rostambeik Tafreshi, A. (2023). Corpus-based Discourse Analysis of the "Coronavirus News" in Some Online News Media of Iran, *Journal of New Media Studies*, 9(35), 277-317. DOI: 10.22054/nms.2022.61167.1214

Introduction

Since the outbreak of Covid-19, the globe has experienced a variety of challenges on multiple fronts including health, economic, social, and political matters. This crisis has been reported by the news media extensively, with varying interpretations and responses by governments all around the world. The Covid-19 pandemic has been the subject of widespread scrutiny and analysis across countless fields. People have actively sought the latest updates, following the news not every day, but almost every hour. Following the onset of lockdowns, it was the news media, especially, which provided the outlet for people to stay informed and perceive what was happening around them. Therefore, examining the news content from multiple perspectives is of great significance, especially given the potential impact the media can have on public opinion. This study examines the Covid-19 news coverage presented by online news media through the lens of corpus-based discourse analysis.

Materials and Methods

The goal of this interdisciplinary study is to analyze the news coverage of the Covid-19 crisis in Iranian news media via a descriptive- analytical approach. By utilizing a corpus- based discourse analysis approach, based on Baker's (2006) work, this study endeavors to discover variations in how different news media in Iran covered and reported the news of the Covid-19 crisis during the three phases ranging from March to November 2020. For the corpus analysis, Wordsmith 6.0 will be used, and both qualitative, and quantitative methods will be included. Data for this study consists of a corpus of Persian news collected by crawling the websites of six established news outlets in Iran, which are aligned with the three major political factions of the country which include Fundamentalists (Javan and Kayhan), Reformists (Shargh and Etemad), and Moderates (Jomhuri-e Eslami and Asr-e Iran). Thus, the main corpus was divided into three subcorporas based on the political factions. The selection of the news media outlets was based on convenience and purposive sampling. On the first step, Iran's popular online news outlets were categorized in terms of the specific political faction whose views they represented. In the second phase, the accessibility of the online archives of the selected newsmedia outlets was verified, and ultimately the six outlets were chosen. The time frame of this study covers 9 months, namely March through November of 2020. Due to the existence of two distinct peaks of the

epidemic in Iran during this interval, combined with the occurrence of important political and social events in Iran and worldwide such as the parliamentary election in Iran and the US presidential election, each subcorpus was additionally segmented into three-month time periods. In this study, the corpora are labeled as the first, second and third periods. The significance of the observed differences between the corpora was measured using the statistical software package, SPSS v21.

Discussion and Results

During the first stage of analysis on the primary corpora, it was observed that the frequency of the word "corona" (66135 tokens) far eclipsed the frequency of the term "covid" (2505). As a result, "corona" was selected as the primary focus of further analysis. In the second phase, each of the sub-corpora was analyzed based on the 100 most prevalent words in the respective corpora, concordance lists, and keywords. In this way, three overarching themes were established in the corpora: 1- "War with Corona" 2- "Crisis Management. The focal point of this article is the "war with Corona." This narrative includes news pertaining to the rapid proliferation of Covid-19 across the globe and in Iran. In this context, speculations about the possible sources of the disease and global initiatives aimed at handling the crisis also fall within the purview of this discussion.

By conducting a thorough analysis of the frequent words and their concordances, it was evident that 41 terms fell into the "war with corona" category. These terms were subsequently investigated across the various corpora in order to discover patterns in their usage. The discourse around "war with corona" includes a plethora of frequently utilized words and phrases, including "confrontation," "battle," and "headquarters." Other prevalent terms include "Basij," "Jihad," and "army." Some words have been utilized to define the coronavirus, most often in derogatory terms. Common words used for this purpose include "sinister," "horrible," "contemptible," and "damn." Additionally, some phrases describe the virus in terms of nationality, like "Chinese" or "American," or use qualitative adjectives, such as "smart," "agressive," and "ungodly."

Conclusions

The results indicate that "war" and in particular, the terms the "Imposed War" or "holy defense" constitute the central point in the

discourse of "War with Corona" in Iran. Terms related to the military, including "Sepah (corps)" "Basij" "Jihad" "frontline" "health defenders" "health Martyrs" "enemy" and "defeat" were abundant in this discourse. The coronavirus was depicted as an inauspicious disease which, according to the discourse, could be wielded by Iran's enemies, and Iran's citizens had to triumph over the enemy machinations. In the discourse surrounding "war with Corona" the term "Trump" features prominently in the media aligned with the Fundamentalists. This depiction of fighting against the virus as a "holy defense" was accentuated more so by the Fundamentalists media during the initial period. Additionally, words such as "confrontation" "threat" "victims" and "dangerous" appeared more frequently in the articles published by the moderate media. According to the analysis performed on the reformist media corpus, words such as "victory" "confrontation" and "killed" appeared with higher frequency. The third period of the corpus intersected with the presidential elections in USA, and their effect was evident in the corpus by the commentary regarding the U.S.A. and the ineffective handling of the virus by the Trump administration. The Coronavirus mortality rate in the U.S.A. was also on the rise during this time.

Keywords: Discourse Analysis, Corpus-Based, Corona, Online News Media.

تحلیل گفتمان پیکره‌بنیاد «اخبار کرونا» در چند رسانه خبری

برخط ایران

دانشیار پژوهشکده زبان‌شناسی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، اتوسا رستم‌بیک تفرشی * ID تهران، ایران

چکیده

بحران همه‌گیری بیماری کووید ۱۹، دنیا را با چالش‌های گوناگون بهداشتی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی مواجه کرده است که بازتاب گسترده‌ای در رسانه‌های خبری داشته است. تحلیل گفتمان رسانه و چگونگی پوشش خبری این بحران با توجه به تأثیر آن بر افکار عمومی از جنبه‌های مختلف حائز اهمیت است. در این پژوهش باهدف بررسی چگونگی پوشش خبری همه‌گیری کرونا در چند رسانه خبری برخط ایران از روش توصیفی-تحلیلی و رهیافت تحلیل گفتمان پیکره‌بنیاد (بیکر، ۲۰۰۶) و نرم‌افزار تحلیل زبانی پیکره ورداسمیت (نسخه ۶) استفاده شده است. پیکره خبری موردبررسی در یک بازه ۹ ماهه (اسفند ۱۳۹۸ تا آبان ۱۳۹۹) به روش کراولینگ (خزش‌گر) از آرشیو الکترونیکی مطبوعات خبری منسوب به جناح‌های اصلاح‌طلب، میانه‌رو و اصول‌گرا در ایران تهیه شده است تا تفاوت پوشش خبری در سه دسته مطبوعات و در سه دوره زمانی سه ماهه تحلیل شود. بر مبنای نتایج، اخبار این بحران سه مضمون اصلی «جنگ با کرونا»، «مدیریت بحران» و «بازنمایی بحران» را در می‌گیرند. در این پژوهش به تحلیل گفتمان «جنگ با کرونا» پرداخته و نشان داده شد که از دال مرکزی و فضای گفتمانی «دفاع مقدس» و «جنگ تحمیلی» برای مفصل‌بندی این گفتمان استفاده شده است. کلیدواژه‌هایی چون سپاه، نیروهای بسیجی، جهادی، خط مقدم، مدافعان سلامت، شهدای سلامت، دشمن، شکست و ... در این گفتمان حضور پررنگ دارند. کرونا به‌مثابه «ویروسی منحوس» بازنمایی شده است که «می‌تواند ابزار دست دشمن شود و ایران نباید اجازه بدهد که توطئه دشمن به ثمر بنشیند». در گفتمان جنگ با کرونا واژه ترامپ نیز در مقام دشمن بسامد بالایی به‌ویژه در مطبوعات اصول‌گرا دارد. این بازنمایی از «جنگ با کرونا» در مطبوعات اصول‌گرا و به‌ویژه در بدو ورود این ویروس به ایران یعنی در خرده پیکره دوره زمانی اول بیشتر مورد تأکید بوده و با گذشت زمان کم‌رنگ شده است.

کلیدواژه‌ها: اخبار، تحلیل گفتمان، پیکره‌بنیاد، کرونا، مطبوعات ایران.

مقاله حاضر برگرفته از نتایج طرح پژوهشی با عنوان «تحلیل گفتمان پیکره‌بنیاد اخبار پاندمی کووید ۱۹ در ایران» است که در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی در سال ۱۳۹۹ انجام شده است.

* نویسنده مسئول: rostambeik@ihcs.ac.ir

۱-مقدمه

بحران همه‌گیری بیماری کرونا یا کووید ۱۹ تأثیر غیرقابل انکار و آشکاری بر جوامع در سطح جهان داشته است و دولت‌ها را به چالش طلبیده است و شیوه پوشش و بازتاب اخبار کرونا در مطبوعات گوناگون داخلی و خارجی مورد توجه اصحاب رسانه، روان‌شناسان، جامعه‌شناسان و زبان‌شناسان در سراسر جهان قرار گرفته است. از آنجا که رسانه را می‌توان سلاحی قدرتمند در جهت دهی به افکار عمومی و تشویق به اقدامات و واکنش‌های جمعی در نظر گرفت، می‌تواند در مدیریت بحران یا تشدید آن نقش حیاتی ایفا کند. رسانه می‌تواند در حمایت از تصمیم‌ها یا در جهت تشویش اذهان عمومی یا تقویت برنامه‌های حمایت جمعی نقش به‌سزایی ایفا نماید و همین امر، اهمیت رسانه در بازتاب این بحران را دوچندان کرده است به این ترتیب، مطالعه عملکرد رسانه می‌تواند برای سازمان‌های متولی مدیریت بحران، کنترل محتوای رسانه، وزارت و فرهنگ و ارشاد اسلامی و نهادهای دخیل در سلامت جمعی و فردی حائز اهمیت باشد. از آنجا که زبان اصلی‌ترین ابزار در دسترس مطبوعات است، تحلیل زبان‌شناختی گفتمان خبری می‌تواند از سیاست‌های کلی مطبوعات در مواجهه با یک بحران پرده بردارد؛ اما گفتمان خبری چگونه تعریف می‌شود؟ در واقع تعریف عملیاتی گفتمان خبری با توجه به اهداف پژوهش می‌تواند تغییر کند و ارائه تعریف دقیق از آنچه به عنوان اخبار می‌شناسیم، آن‌طور که تصور می‌شود کار ساده‌ای نیست. مونتگومری^۱ (۲۰۰۷: ۱) به این نکته اشاره کرده است که «به باور برخی، روزنامه‌نگاری مهم‌ترین نظام متنی دنیای مدرن است زیرا مستمر است و در همه جا حضور دارد، همچنین به دلیل ثبات، زایایی و استقلال نسبی پروتکل‌های آن و نیز به خاطر تأثیر عمیق روزانه آن بر آگاهی عمومی. در جایگاه یک نظام متنی و گفتمانی می‌توان رسانه خبری را یک نهاد تولید دانش دانست که اهمیت آن کمتر از علم و مذهب نیست. اخبار نمونه اصلی و برون‌داد اصلی نظام روزنامه‌نگاری است». از زمان شناسایی اولین موارد ابتلا به کووید ۱۹ در ایران تا شیوع و کنترل نسبی بیماری، رسانه در اطلاع‌رسانی و پوشش اخبار و وقایع مرتبط با کووید ۱۹ نقش مهمی بر عهده داشته است که در عنوان‌های خبری

---

1 Montgomery, M.

تحلیل گفتمان پیکره‌بنیاد «اخبار کرونا» در چند رسانه خبری برخط ایران؛ رستم‌بیک تفرشی | ۲۸۳

نیز منعکس شده است؛ مانند: خبرگزاری مهر: فرماندار فومن: رسانه در مدیریت شیوع ویروس کرونا نقش مهمی ایفا کرد^۱؛ پایگاه اطلاع‌رسانی دولت: حوزه فرهنگ و رسانه مسئولیت اجتماعی خود را در مقابله با کرونا به‌خوبی انجام داد^۲؛ خبرآنلاین: مسئول کمیته اطلاع‌رسانی کرونا در همدان: پوشش خوب رسانه‌های اخبار کرونا، قابل تقدیر است^۳؛ تارنمای شفقنا: نصراللهی: مطبوعات در بحران کرونا نمره قبولی نگرفتند/ رسانه‌ها برای احیای اعتماد از دست‌رفته از مسیرهای غیرقانونی بهره‌نگیرند^۴؛ تارنمای شبکه ایران کالا: جریان‌سازی رسانه‌ای در شرایط بحران؛ رمز اثرگذاری رسانه در جامعه^۵؛ خبرگزاری تسنیم: پیشگیری از شیوع گسترده کرونا در کشور با «ساده‌سازی اطلاعات» توسط رسانه‌ها به‌خوبی انجام شد^۶؛ خبرآنلاین: صالحی در برنامه شهر فرنگ: حوزه فرهنگ و رسانه مسئولیت اجتماعی خود را در مقابله با کرونا به‌خوبی انجام داد^۷؛ خبرگزاری جمهوری اسلامی: اصحاب رسانه در خط مقدم مبارزه با کرونا^۸؛ ایرنا: نقش رسانه‌های کهگیلویه و بویراحمد در مدیریت کرونا قابل‌تحسین است^۹. رسانه‌های خبری در ایران نیز همانند سایر نقاط دنیا متأثر از جریانات اصلی سیاسی کشور هستند و اغلب به‌صورت غیررسمی به یکی از جریان‌های اصلاح‌طلب، میانه‌رو یا اصول‌گرا نسبت داده می‌شوند. بحران همه‌گیری بیماری کووید ۱۹ در درجه اول موضوعی مرتبط با حوزه سلامت و بهداشت و درمان است و شاید گمان رود که پوشش خبری این بحران در مطبوعات مختلف نباید تفاوت معناداری را نشان دهد؛ اما آیا درواقعیت هم این‌گونه است و این بحران صرفاً محدود به چارچوب حوزه سلامت است یا از آن فراتر رفته و پوشش خبری آن از نگرش‌ها و گرایش‌های سیاسی تأثیر پذیرفته است؟ درعین حال، همان‌طور که پیشتر اشاره شد، مواجهه

1 <https://www.mehrnews.com/news/4907473/>

2 <http://dolat.ir/detail/337533>

3 <https://www.khabaronline.ir/news/1402385/>

4 <https://fa.shafaqna.com/news/939525/>

5 <https://www.iktv.ir/newsdetail>

6 <https://www.tasnimnews.com/fa/news/1399/01/15/2235190/>

7 <https://www.khabaronline.ir/news/1377823/>

8 <https://www.irna.ir/news/83762489/>

9 <https://www.irna.ir/news/83769914/>

با چنین بحرانی در قرن حاضر بی سابقه بوده است و لاجرم چگونگی واکنش به چنین بحرانی و پوشش اخبار آن نیز برای مطبوعات به چالشی نو مبدل شده است. در بدو ورود این ویروس تصویری از گستره و عمق تأثیر آن بر مردم، جامعه و دولت وجود نداشت و بر همین اساس چگونگی بازتاب و پرداختن به این بحران طی زمان و با درک پیچیدگی و عمق آن دستخوش تغییر شده است. با توجه به نقش و تأثیر رسانه در بازتاب یک بحران و شکل دادن به افکار عمومی در مواجهه با آن، انجام پژوهش‌های میان‌رشته‌ای در این زمینه به‌ویژه از منظر زبانی که ابزار اصلی رسانه به‌شمار می‌آید، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و می‌تواند از ضعف یا قوت عملکرد رسانه در بازتاب واقعیات و جلب توجه به مسائل حائز اهمیت در مقابله با بحران و نیز از میزان هم‌سوایی رسانه با اهداف و خط‌مشی نهادهای متولی مقابله با کرونا همچون ستاد مبارزه با کرونا و مدیریت بحران دولت پرده بردارد.

در این پژوهش میان‌رشته‌ای با استفاده از روش تحلیل گفتمان پیکره‌بنیاد از یکسو چگونگی پوشش خبری بحران همه‌گیری بیماری کووید ۱۹ در سه دسته مطبوعات منسوب به جناح‌های سیاسی اصلاح‌طلب، میانه‌رو و اصول‌گرا تحلیل و مقایسه می‌شود و از سوی دیگر با تقسیم بازه زمانی ۹ ماهه به سه دوره زمانی ۳ ماهه، تفاوت پوشش اخبار این بحران در دوره‌های زمانی مختلف بحث می‌شود. به این ترتیب تلاش می‌شود تا به این پرسش‌ها پاسخ داده شود: چه تفاوت‌هایی بین شیوه‌بازنمایی بحران همه‌گیری بیماری کرونا در سه دسته مطبوعات مشاهده می‌شود؟ بازنمایی بحران همه‌گیری بیماری کرونا طی زمان چه تغییراتی را نشان می‌دهد؟ ویروس کرونا در مطبوعات مختلف با استفاده از چه عبارات و صفاتی بازنمایی شده است؟

۲-پیشینه

تحلیل محتوای رسانه از جنبه‌های گوناگون مورد توجه پژوهشگران ایرانی و غیر ایرانی بوده است و بر موضوعات گوناگونی متمرکز بوده‌اند. بدناک^۱ (۲۰۰۶) در کتابی با عنوان *ارزیابی گفتمان رسانه: تحلیل پیکره روزنامه‌ای به اهمیت تحلیل گفتمان رسانه با استفاده از*

تحلیل گفتمان پیکره‌بنیاد «اخبار کرونا» در چند رسانه خبری برخط ایران؛ رستم‌بیک تفرشی | ۲۸۵

داده‌های پیکره‌ای پرداخته است. توری^۱ و کوتیکو^۲ (۲۰۱۵) از نرم‌افزار زبان‌شناسی پیکره‌ای و رداسمیت برای دستیابی به چارچوب‌های خبری در پوشش خبری رسانه‌های بریتانیا از بحران مالی یونان استفاده کرده‌اند و معتقدند با استفاده از این شیوه می‌توان از تأثیر دیدگاه‌های شخصی در تحلیل کاست و نتایج مستدل‌تری را ارائه داد. سماعی^۳ و مالمیر^۴ (۲۰۱۷) به بررسی شیوه نمایش اسلام و مسلمانان در رسانه‌های خبری آمریکا پرداخته‌اند. الشریف^۵ و همکاران (۲۰۱۸) در مقاله‌ای با عنوان زبان نفرت به بررسی این موضوع در رسانه‌های اجتماعی پرداخته‌اند و در اهمیت پرداختن به این موضوع به نقش پررنگ رسانه در زندگی روزمره افراد و امکان تبادل و تعامل گسترده میان افراد از طریق رسانه‌ها جمعی و تبادل اطلاعات در مواجهه با یک بحران اشاره کرده‌اند. درعین حال، پژوهش‌های غیر ایرانی مختلفی به چگونگی پوشش خبری کرونا در رسانه‌ها پرداخته‌اند. پوآقی^۶ و همکاران (۲۰۲۰) چگونگی چارچوب‌بندی اطلاعات و اخبار را در مطبوعات کانادا بررسی کرده‌اند و نتیجه‌گیری کرده‌اند که شیوع در چین، بحران اقتصادی، بحران سلامت، کمک به کانادایی‌ها، تأثیر اجتماعی و زوال غرب از مهم‌ترین موضوعات مورد توجه رسانه‌ها بوده‌اند. لین^۷ و فام^۸ (۲۰۲۰) در مقاله‌ای با عنوان «چه کسی تقصیر را به گردن دیگری می‌اندازد؟ تحلیل چارچوب‌بندی رسانه‌ای چین و کووید ۱۹ در نیویورک تایمز» به تحلیل محتوای پوشش خبری نیویورک تایمز از کووید ۱۹ بین ماه‌های ژانویه تا آپریل (دی تا فروردین) می‌پردازد. آن‌ها دو چارچوب یا قالب را در پوشش خبری این رسانه شناسایی کرده‌اند: ۱- کروناویروس جدید، یک کروناویروس چینی کشنده است؛ و ۲- دولت چین در گسترش این ویروس مقصر است^۹. تحلیل پیکره‌بنیاد زبان کووید ۱۹

1 M. Touri

2 N. Koteyko

3 M. Samaie

4 B. Malmir

5 M. ElSherief

6 W. Poirier

7 Lin, Sh.

8 Le Pham, H.

9 <https://hcagrads.hypotheses.org/2966>

(۲۰۲۰) نیز پژوهش دیگری است که در مرکز فرهنگ لغت انگلیسی آکسفورد انجام شده است.^۱ در این پژوهش به بررسی فراوانی و باهم آیی‌های واژه‌هایی پرداخته‌اند که در موقعیت این بحران جهانی کاربرد فراوانی داشته‌اند؛ واژه‌هایی چون شیوع، جدید، کشنده، ووهان، انتشار، چین، ترس، کووید ۱۹ و ... طی سه ماه به لحاظ بسامد کاربرد و باهم آیی‌ها بررسی شده‌اند، بر اساس نتایج رخداد «کرونا ویروس» و «کووید» از دی ماه تا اسفند ماه روند صعودی داشته است. همیلتون^۲ (۲۰۲۰) معتقد است که همه‌گیری کووید ۱۹ جامعه را از جنبه‌های مختلفی چون اقتصاد، زندگی اجتماعی، آموزش و ... به شدت تحت تأثیر قرار داده است. فاصله اجتماعی^۳ و محدودیت ارتباط رودررو با مشتری‌ها، به قطع ارتباط شرکت‌ها با مشتری‌ها منجر شده است. در نتیجه شهرندان^۴ یا دستور خانه‌نشینی عمومی، شرکت‌ها برای جذب و حفظ مشتری زمان بسیاری را صرف بررسی راهبردهای بازاریابی می‌کنند زیرا دیگر بازاریابی به شیوه سنتی، مانند قبل قابل اجرا نیست و اهمیت بازاریابی دیجیتال بیشتر از پیش شده است.

در ایران اولین پژوهش‌ها در حوزه بیماری کرونا، از یکسو به جنبه‌های روان‌شناختی این همه‌گیری پرداخته‌اند و از سوی دیگر، به تحلیل گفتمان (انتقادی) این حوزه در مطبوعات و رسانه‌های اجتماعی توجه داشته‌اند که در ادامه به نتایج جالب توجه این پژوهش‌ها اشاره می‌شود: خدابخشی (۱۳۹۹) که به تبیین تجارب روان‌شناختی دانشجویان در قرنطینه خانگی به دلیل شیوع ویروس کرونا پرداخته است و با استفاده از روش مصاحبه نیمه ساختاریافته با ۱۵ دانشجوی کارشناسی ارشد و بر مبنای تحلیل داده‌ها به چهار مضمون اصلی دست یافته است: رشد احساس منفی، سردرگمی و بدبینی، رشد وسواس‌های فکری- عملی پیرامون بدن و شستشو، دغدغه‌های فکری پیرامون به خطر افتادن سلامت خانواده؛ و آفرین (۱۳۹۹) که از نحوه طرح مفاهیم هایدگر در «هستی و زمان» در مواجهه با کووید ۱۹ و ترس و اضطراب ناشی از آن استفاده کرده است و نتیجه‌گیری کرده است که نسبت‌های

1 <https://public.oed.com/blog/corpus-analysis-of-the-language-of-covid-19/>

2 N. Hamilton

3 Social distancing

4 Lockdown

تحلیل گفتمان پیکره‌بنیاد «اخبار کرونا» در چند رسانه خبری برخط ایران؛ رستم‌بیک تفرشی | ۲۸۷

پدیدارشناختی، مواجهه با کوید ۱۹، وجوه مختلف رویارویی، یافت‌حال‌ها و در نتیجه حال‌هایی را در بدن‌زیسته به‌وجود می‌آورد که می‌توان به فرار، بی‌تفاوتی، بیماری‌هراسی، ترس دائمی از کوید ۱۹، دیگر ترسی، دیگری‌هراسی، ترس از مرگ اشاره کرد. یل شرز و منصفی (۱۳۹۹) به تحلیل گفتمان انتقادی کاربرد عبارت ویروس چینی در غرب و به‌ویژه آمریکا پرداخته‌اند و نشان داده‌اند که چگونه تفکرات قالبی بازتولید و گفتمان‌های نژادپرستانه در این میان تقویت شده‌اند. بخت‌آور و مقصودی (۱۳۹۹) به بررسی رویکرد روزنامه‌های سه جناح سیاسی اصول‌گرا، میانه‌رو و اصلاح‌طلب نسبت به عملکرد دولت در مورد بحران کرونا در یک دوره زمانی سه ماهه از اسفند ۹۸ تا اردیبهشت ۹۹ پرداخته‌اند و نتیجه‌گیری کرده‌اند که روزنامه‌های اصلاح‌طلب و اصول‌گرا نسبت به میانه‌رو در قضیه کرونا بیشتر منتقد دولت بوده‌اند. یل شرز و منصفی (۱۳۹۹) چگونگی مواجهه گفتمانی وزارت بهداشت ایران با شیوع ویروس کرونا را تحلیل و با برخورد گفتمانی برخی کشورهای دیگر مقایسه کرده‌اند. با این هدف، مفاهیم و مضامین ایدئولوژیک اخبار منتشر شده در بخش اخبار کرونا ویروس پایگاه خبری وزارت بهداشت از اول اسفند ۱۳۹۸ تا پایان آبان سال ۱۳۹۹ را بر مبنای نظریه داده‌بنیاد استراوس و کوربین (۱۹۹۴) و فرکلاف (۱۹۸۹) بررسی کرده و نشان داده‌اند که وزارت بهداشت ایران با استفاده از دو مؤلفه هویت‌بخش و گفتمان‌ساز ایدئولوژی دینی-انقلابی و حادثه تاریخی جنگ ایران و عراق در تلاش است تا مردم را به تفسیر دینی-انقلابی از شعارهایی با «ارزش تجربی» در سطح گفتمانی ترغیب کند و روح همبستگی ملی ایجاد نماید تا همراهی مردم را برای شکست دادن بیماری به حداکثر برساند. در این پژوهش، با رویکرد تحلیل گفتمان پیکره‌بنیاد، به بازتاب اخبار کرونا در رسانه‌های خبری برخط ایران در بازه زمانی اسفند ۱۳۹۸ تا پرداخته و تفاوت‌های گفتمانی بین رسانه‌های اصلاح‌طلب، میانه‌رو و اصول‌گرا تحلیل می‌شود.

۳-چارچوب نظری

تحلیل گفتمان (انتقادی) پیکره‌بنیاد (بیکر، ۲۰۰۶) در واقع از تلفیق دو رویکرد کاربردی در زبان‌شناسی شکل گرفته است: تحلیل گفتمان (انتقادی) و زبان‌شناسی پیکره‌ای. این

رویکرد گرایش نسبتاً جدیدی در مطالعات گفتمانی به شمار می‌آید که با توجه به نقش کارآمدی که در رفع اشکال بنیادی داشت که منتقدین بر تحلیل‌های گفتمانی مبتنی بر یک یا چند متن محدود وارد دانسته‌اند، روزه‌روز تعداد پژوهش‌هایی که از این روش استفاده می‌کنند افزوده می‌شود. کاربرد روش‌های پیکره‌ای تحلیل گفتمان به‌ویژه در مطالعات رسانه و مطبوعات اهمیت به‌سزایی دارد، زیرا در این حوزه نمی‌توان با استفاده از داده‌های محدود و تحلیل‌ها و تعبیرهای ذهنی و پژوهشگر محور به ارائه‌ی تعمیم و تحلیل سیاست‌های رسانه‌ای یک دولت یا حزب پرداخت. به اعتقاد مانتنر^۱ (۲۰۰۹: ۱۲۳) استفاده از رویکرد تحلیل گفتمان پیکره‌ای سه مزیت عمده دارد: ۱. کار با حجم زیادی از داده‌ها، ۲. کاهش تعصب محقق و ۳. تلفیق تحلیل کمی و کیفی. به تعریف تونینی-بونلی^۲ (۲۰۰۱، ۲۰۰۴) تکرار الگوهای زبان‌شناختی در بافت زبانی^۳ در واقع بافت غیرزبانی^۴ یعنی همان پارامترهای موقعیتی و فرهنگی که در فرایند خلق معنا دخیل هستند را انعکاس می‌دهد. درحالی‌که هر متن به‌صورت مجزا یک رخداد ارتباطی منحصربه‌فرد و منسجم است، با استفاده از پیکره می‌توان به الگوهای صوری تکرارشونده که نشان‌دهنده کارکرد اجتماعی یا گفتمانی متن هستند، دست یافت. همان‌طور که بیکر^۵ و مک انری^۶ (۲۰۱۵: ۱) اشاره کرده‌اند، در تحلیل پیکره‌بنیاد از رایانه برای کمک به تحلیل‌های زبانی استفاده می‌شود تا قانون‌مندی‌ها و نظم زبانی از میان میلیون‌ها واژه با سرعت و دقت شناسایی شوند؛ اما تلفیق تحلیل پیکره‌بنیاد با تحلیل گفتمان باهدف تقویت تحلیل کیفی در مقیاس کوچک انجام می‌شود و نه جایگزین کردن تحلیل کمی به‌جای کیفی زیرا همان‌گونه که فاولر^۷ و کرس^۸ (۱۹۷۹: ۱۹۷) اشاره کرده‌اند: «هیچ روش تحلیلی وجود ندارد که روی یک متن اجرا شود و در انتها به‌صورت خودکار توصیفات انتقادی به دست آیند». در نتیجه با تلفیق دو رویکرد

---

1 G. Mautner

2 E. Tognini-Bonelli

3 co-text

4 context

5 P. Baker

6 T. McEnery

7 R. Fowler

8 G. Kress

زبان‌شناسی پیکره‌ای و تحلیل گفتمان انتقادی می‌توان حجم زیادی از داده‌ها را به گونه‌ای مورد بررسی قرار داد که تحلیل‌های انجام‌شده نه صرفاً کمی و آماری باشند و نه بر پایه تعداد محدودی از داده‌های متنی که به شیوه‌ای گزینش شده‌اند که با نظرات پژوهشگر هم‌خوانی داشته باشند (همان). نرم‌افزارهای متعددی وجود دارند که زبان‌شناس پیکره‌ای را در تحلیل نظام‌مند متون گردآوری‌شده یاری می‌رسانند و ورداسمیت (اسکات، ۲۰۱۲) از جمله پرکاربردترین آن‌هاست. در این پژوهش، از برخی قابلیت‌های این نرم‌افزار برای ارائه تحلیل‌ها استفاده شده است که در ادامه معرفی می‌شوند. بسامد^۱ اصطلاحی است که به تعداد دفعات رخ دادن واژه‌ها در متن اطلاق می‌شود و مفهومی پایه‌ای برای به دست دادن فهرست‌واژه^۲، فهرست‌های کلیدواژه^۳ و فهرست‌های واژه‌نما^۴ و باهم‌آیی‌ها^۵ است. تهیه فهرست بسامدی معمولاً اولین گام در تحلیل کمی متن می‌باشد (استابز^۶، ۲۰۰۱: ۱۲۶؛ بیکر، ۲۰۰۶: ۴۷) و موضوعات اصلی و پرارجاع متن را به دست می‌دهد. در کنار فهرست بسامدی، علاوه بر تعداد رخداد یک واژه، درصد رخداد آن نسبت به کل واژه‌های متن نیز ارائه شده است. در پیکره‌های حجیم، رخداد هر واژه محتوایی اغلب کمتر از یک درصد است. کلیدواژه در زبان‌شناسی پیکره‌بنیاد واژه‌ای است که بسامد نسبی آن در یک متن یا پیکره در مقایسه با متن یا پیکره دیگر (معمولاً پیکره مرجع) از لحاظ آماری معنادار باشد. نکته‌ای که ذکر آن حائز اهمیت می‌نماید این است که ممکن است فهرست کلیدواژه‌ها، واژه‌هایی را نمایان کند که بسامد زیادی نداشته باشند اما به گونه‌ای از لحاظ آماری برجسته باشند (بیکر و مک‌انری، ۲۰۱۵: ۲). فهرست واژه‌نما به تعریف اسکات (۲۰۰۱: ۴۷) ابزاری است که همه ارجاع‌های یک واژه یا عبارت خاص در یک پیکره را نمایش می‌دهد. نمایش این ارجاعات در قالب خطوط واژه‌نما است که واژه جستجو شده در مرکز جمله و بخشی از متن نیز در دو سوی این واژه نمایش داده می‌شود و شناخت بهتری نسبت به

---

1 frequency

2 wordlist

3 keyword

4 concordance

5 collocates

6 M. Stubbs

شیوه‌های کاربرد این نوع واژه‌ها در پیکره به دست می‌دهد که خود می‌تواند به کشف ایدئولوژی موجود در گفتمان منجر شود. باهم‌آیی شامل شناسایی واژه‌هایی می‌شود که گرایش زیادی به با هم آمدن یا در کنار یکدیگر قرار گرفتن در متن دارند و صرفاً الگوهای تصادفی نیستند. از منظر ایدئولوژیکی، باهم‌آیی‌ها بسیار جالب توجه هستند زیرا اگر دو واژه مکرراً به هم مربوط شده باشند آنگاه رابطه آن‌ها حقیقی و بدون چون‌وچرا به نظر می‌رسد (استابز، ۱۹۹۶: ۱۹۵، نقل در بیکر و مک‌انری، ۲۰۱۵: ۲).

۴- روش پژوهش

این پژوهش کاربردی و میان‌رشته‌ای از نوع توصیفی-تحلیلی است و تحلیل‌ها با استفاده از روش‌های پیکره‌ای به شیوه کمی و کیفی انجام گرفته است. نرم‌افزار ورداسمیت (نسخه ۶) ابزار تحلیل و تحلیل گفتمان پیکره‌بنیاد (بیکر، ۲۰۰۶) چارچوب نظری پژوهش حاضر را شکل می‌دهد. پیکره با استفاده از روش‌های کراولینگ (خزش‌گر) از آرشیو تارنماهای مطبوعات منتسب به جریان‌های اصلاح‌طلب، میانه‌رو و اصول‌گرا در بازه زمانی اسفند ۱۳۹۸ تا آبان ۱۳۹۹ تهیه شده است^۱ و از نسخه الکترونیکی اخبار در تارنماهای خبری برای تهیه پیکره الکترونیکی استفاده شده است. نمونه‌گیری به شیوه هدفمند و در دسترس صورت گرفته است. در گام اول، مطبوعات پرمخاطب منسوب به سه جناح شناسایی و دسته‌بندی شدند. در گام دوم، امکان دسترسی به آرشیو الکترونیکی این مطبوعات با استفاده از روش‌های کراولینگ و تهیه پیکره موردبررسی قرار گرفت و درنهایت، از روزنامه‌های منسوب به جریان اصلاح‌طلب، شرق و اعتماد؛ جریان اصول‌گرا، جوان و کیهان و از جریان میانه‌رو با توجه به محدودیت دسترسی به آرشیو، تنها روزنامه جمهوری اسلامی انتخاب شد. برای حفظ توازن و امکان مقایسه و تعمیم بیشتر نتایج و با توجه به اینکه در تمامی موارد تهیه پیکره بر مبنای تارنمای برخط روزنامه‌ها صورت گرفته بود، تارنمای خبری عصر ایران نیز برای تکمیل مطبوعات میانه‌رو به مجموعه مطبوعات

---

^۱ تعلق روزنامه‌ها به جریان‌های سیاسی اصلی با توجه به شناخت عمومی از روزنامه‌ها و شهرت آنها به تعلق به یکی از این جریان‌ها انجام گرفته است و نه اعلام رسمی روزنامه‌ها.

تحلیل گفتمان پیکره‌بنیاد «اخبار کرونا» در چند رسانه خبری برخط ایران؛ رستم‌بیک تفرشی | ۲۹۱

موردبررسی افزوده شد. با توجه به دو پیکر ابتدا در بازه زمانی ۹ ماهه موردبررسی و رویدادهای مهم سیاسی و اجتماعی چون انتخابات ایران، ماه محرم و انتخابات آمریکا و ... و باهدف بررسی تغییر در شیوه بازتاب و پوشش اخبار در دوره‌های زمانی مختلف، هر پیکره به سه خرده پیکره زمانی تقسیم شده است در مرحله بعد، با مبنا قرار دادن واژه کرونا، بافت خبری رخداد واژه کرونا با استفاده از قابلیت‌های فهرست واژه‌نمای نرم‌افزار به دست داده شد. به عبارتی، هر خرده پیکره، مبنای تهیه خرده پیکره اخبار مرتبط با کرونا قرار گرفت و این خرده پیکره‌های جدید مبنای تحلیل محتوای خبرهای کرونا قرار گرفتند (نگاه کنید به جدول ۱). معنی داری تفاوت‌های مشاهده شده در بررسی متغیرهای نوع مطبوعات و زمان با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۲۱ انجام گرفته است.

جدول ۱- حجم پیکره‌های موردبررسی

حجم پیکره مبتنی بر تعداد واژه			مطبوعات خبری	دسته‌بندی
دوره سوم شهریور تا آبان ۹۹	دوره دوم خرداد تا مرداد ۹۹	دوره اول اسفند تا اردیبهشت ۱۳۹۹		
۲۰۸۲۹۱۱۴ ۱۳۱۹۰۸۶	۱۵۵۳۰۸۴۸ ۸۵۸۱۳۲	۳۷۵۱۵۸۴۸ ۳۹۱۶۳۸۰	کیهان و جوان	اصول‌گرا (کلی) پیکره اخبار کرونا
۳۶۵۵۸۰۶۹۶ ۳۸۹۰۸۳۰	۲۹۵۱۹۵۴۰ ۳۶۹۳۵۰۲	۲۵۸۵۸۰۹۸۴ ۴۷۸۷۸۳۶	جمهوری و عصر ایران	میانه‌رو (کلی) پیکره اخبار کرونا
۲۵۰۱۲۰۵۳۰۴ ۱۱۹۴۲۲۸	۳۴۴۸۵۷۴۸ ۲۳۱۶۵۳۸	۲۴۳۱۹۶۷۲ ۳۱۸۹۰۸۸	شرق و اعتماد	اصلاح‌طلب (کلی) پیکره اخبار کرونا

۵- یافته‌ها

در اولین مرحله تحلیل پیکره‌بنیاد، بر مبنای فهرست بسامدی که برای هر خرده پیکره به دست داده شد، مشخص گردید که واژه کرونا بسامد رخداد به مراتب بیشتری نسبت به واژه کووید ۱۹ دارد و به همین دلیل واژه کرونا مبنای تحلیل‌های بعد قرار گرفت (کرونا: ۶۶۱۳۵ مورد رخداد و کووید ۲۵۰۵ مورد). درعین حال، با توجه به اینکه حجم خرده پیکره‌ها برابر نیستند، درصد رخداد هر واژه نسبت به کل پیکره مبنای مقایسه بین

مطبوعات و دوره‌های زمانی قرار می‌گیرد که با توجه به حجم بالای پیکره، درصدها اغلب اعداد زیر ۱ درصد را نشان می‌دهند.

۵-۱- شناسایی موضوعات اصلی در بازنمایی بحران همه‌گیری بیماری کرونا در اولین مرحله توصیف و تحلیل خرده پیکره‌های اخبار مرتبط با کرونا، بر مبنای فهرست بسامدی به دست داده شده توسط نرم‌افزار و با حذف واژه‌های نقشی (حروف ربط، حروف اضافه، ضمائر و صفات اشاره و ...)، فهرستی از حدود ۱۰۰ واژه پربسامد برای هر خرده پیکره (پیکره‌های مربوط به سه دوره زمانی در سه دسته مطبوعات) به دست داده شد تا تصویری کلی از محتوای واژگانی غالب در این پیکره‌ها ارائه گردد. سپس با استفاده از فهرست واژه‌نما که بافت رخداد هر واژه در متن خبر را نمایش می‌دهد و فهرست کلیدواژه‌ها چگونگی بازتاب بحران کرونا در مطبوعات در سه مقوله کلی شناسایی شد و مبنای دسته‌بندی واژه‌ها قرار گرفت: ۱- جنگ با کرونا که درگیری ناگهانی دنیا و ایران با این ویروس، منشأ آن و چگونگی بسیج همگانی برای مقابله با این ویروس را بازنمایی می‌کند (نگاه کنید به جدول ۳)؛ ۲- مدیریت بحران که چگونگی برنامه‌ریزی برای شناسایی، پیشگیری و درمان این بیماری از جمله اعمال منع عبور و مرور و استفاده از ماسک و ... و مدیریت فعالیت حوزه‌های مختلف چون آموزش، ورزش، هنر، سینما و ... و وضعیت مشاغل و کسب و کارها را در بر می‌گیرد (شامل واژه‌های (درمان (ی)، پیشگیری، تعطیل (ی)، مدیریت، رعایت، کنترل، تست، ماسک، آموزش (ی)، قرنطینه، ورزش (ی)، جلوگیری، تشخیص، ضد عفونی، کسب، پروتکل، محدودیت، مسابقات، شناسایی، کودک (ان)، مدارس، باشگاه، بازگشایی، دانشجوی (یان)، آموز (ان)، مشاغل، زنان، کسبه، منع) و ۳- بازنمایی بحران که میزان توجه مطبوعات به تبعات منفی این همه‌گیری مانند تأثیرات روانی، تلفات، بیکاری و ... را نشان می‌دهد (شامل واژه‌های بحران (ی)، نگران (ی)، فوت (ی)، مشکل (ات)، خطر (ناک)، آسیب، مرگ، آمادگی، هشدار، سخت، ترس، روانی، وحشت، بیکاری، رکود، فشار، کمبود، اضطراب، اضطراری، استرس، فاجعه، چالش، گرانی). از آنجایی که امکان پرداختن به هر سه مقوله در این پژوهش وجود ندارد و

تحلیل گفتمان پیکره‌بنیاد «اخبار کرونا» در چند رسانه خبری برخط ایران؛ رستم‌بیک تفرشی | ۲۹۳

با توجه به پرسامدتر بودن واژه‌های «مقوله جنگ با کرونا» در ادامه به بررسی چگونگی بازنمایی «جنگ با کرونا» به‌عنوان اصلی‌ترین مضمون در اخبار مرتبط با کرونا در مطبوعات ایران پرداخته می‌شود.

۵-۲- گفتمان «جنگ با کرونا» در مطبوعات ایران

با بررسی فهرست بسامدی و متن اخبار در فهرست واژه‌نما، فهرستی از ۴۱ واژه در مقوله «جنگ با کرونا» شناسایی و رخدادشان در خرده پیکره‌های مختلف بررسی و با یکدیگر مقایسه شدند. جدول ۲ و نمودار ۱ این واژه‌ها و بسامد و درصد رخدادشان در خرده پیکره مطبوعات اصول‌گرای دوره اول را برای نمونه نشان می‌دهند. واژه‌ها به ترتیب از پرسامدترین تا کم‌بسامدترین فهرست شده‌اند. با توجه به بسامد بالای رخداد واژه‌های آمریکا و ترامپ در اخبار مرتبط با کرونا و حضور پررنگ این واژه‌ها به‌عنوان دشمن، واژه ترامپ نیز در این مقوله قرار گرفت.

جدول ۲. واژه‌های مقوله جنگ با کرونا در پیکره اخبار کرونا در پیکره اصول‌گرای دوره اول

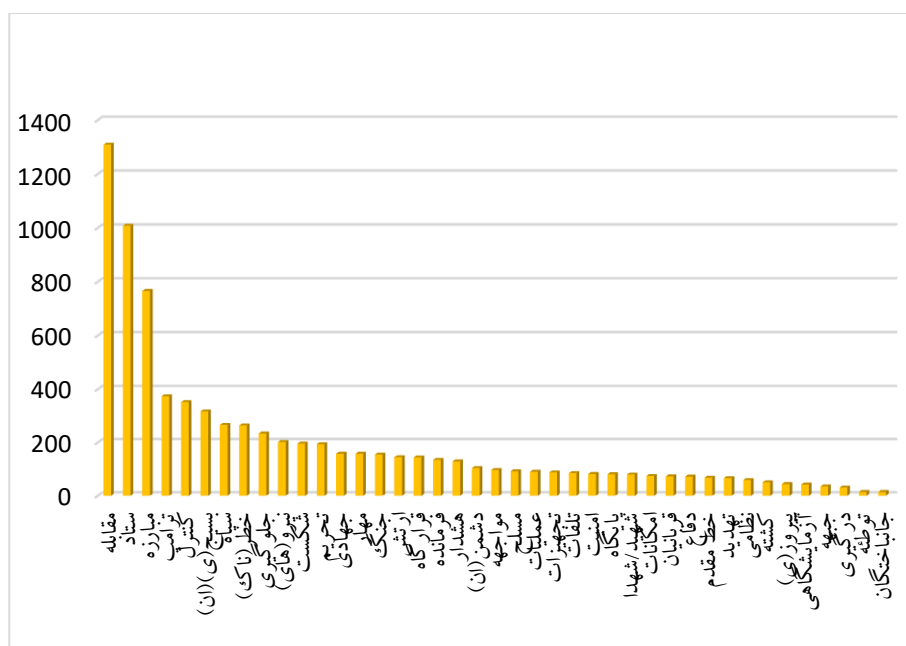
ردیف	واژه	بسامد	%
۱.	مقابله	۱۳۰۹	۰,۳۳
۲.	ستاد	۱۰۰۸	۰,۲۶
۳.	مبارزه	۷۶۶	۰,۲۰
۴.	ترامپ	۳۷۴	۰,۱۰
۵.	کنترل	۳۵۲	۰,۰۹
۶.	بسیج (ی)(ان)	۳۱۷	۰,۰۸
۷.	سپاه	۲۶۶	۰,۰۷
۸.	خطر (ناک)	۲۶۴	۰,۰۷
۹.	جلوگیری	۲۳۴	۰,۰۶
۱۰.	نیرو (های)	۲۰۲	۰,۰۵
۱۱.	شکست	۱۹۶	۰,۰۵

ردیف	واژه	بسامد	%
۱۲.	تحریم	۱۹۴	۰,۰۵
۱۳.	جهادی	۱۵۸	۰,۰۴
۱۴.	مهار	۱۵۸	۰,۰۴
۱۵.	جنگ	۱۵۵	۰,۰۴
۱۶.	ارتش	۱۴۵	۰,۰۴
۱۷.	قرارگاه	۱۴۴	۰,۰۴
۱۸.	فرمانده	۱۳۵	۰,۰۳
۱۹.	هشدار	۱۲۹	۰,۰۳
۲۰.	دشمن (ان)	۱۰۴	۰,۰۳
۲۱.	مواجهه	۹۷	۰,۰۲
۲۲.	مسلح	۹۲	۰,۰۲
۲۳.	عملیات	۹۰	۰,۰۲
۲۴.	تجهیزات	۸۸	۰,۰۲
۲۵.	تلفات	۸۵	۰,۰۲
۲۶.	امنیت	۸۲	۰,۰۲
۲۷.	پایگاه	۸۱	۰,۰۲
۲۸.	شهید/شهادت	۸۰	۰,۰۲
۲۹.	امکانات	۷۴	۰,۰۲
۳۰.	قربانیان	۷۳	۰,۰۲
۳۱.	دفاع	۷۲	۰,۰۲
۳۲.	خط مقدم	۶۸	۰,۰۲
۳۳.	تهدید	۶۶	۰,۰۲
۳۴.	نظامی	۵۹	۰,۰۲
۳۵.	کشته	۵۱	۰,۰۱
۳۶.	پیروز (ی)	۴۴	۰,۰۱
۳۷.	آزمایشگاهی	۴۲	۰,۰۱

تحلیل گفتمان پیکره‌بنیاد «اخبار کرونا» در چند رسانه خبری برخط ایران؛ رستم‌بیک تفرشی | ۲۹۵

ردیف	واژه	بسامد	%
۳۸.	جبهه	۳۵	۰
۳۹.	درگیری	۳۱	۰
۴۰.	توطئه	۱۴	۰
۴۱.	جان‌باختگان	۱۴	۰

نمودار ۱. بسامد واژه‌های مقوله جنگ با کرونا

همان‌طور که مشهود است، سه واژه پرسامد ابتدای فهرست، مقابله، ستاد و مبارزه هستند. علت این بسامد بالا، ارجاع بسیار به عبارات «ستاد ملی (مدیریت) (مقابله) و (مبارزه) با کرونا در متن خبرها است. نام ترامپ با ۳۷۴ مورد رخداد نیز بسامد بسیار بالایی دارد و به نوعی میزان توجه مطبوعات به کشور آمریکا در میانه جنگ ایران با بیماری کرونا را نشان می‌دهد. نکته جالب توجه استفاده مسئولین از گفتمان و ادبیات دفاع مقدس در مواجهه با شیوع بیماری کروناست و نام ویروس کرونا در کنار تهدید و توطئه دشمنان جلب توجه می‌کند. بسامد بالای واژه‌های بسیجی، جهاد، ارتش، عملیات، مسلح، شهید، خط مقدم و ...

به لحاظ بافت زبانی کاملاً فضای جنگ تحمیلی را به ذهن متبادر می‌کنند. استفاده از صفاتی چون ویروس قاتل و وحشی کرونا و شهید مدافع سلامت به قیاس با شهید مدافع حرم نیز در متن خبرها جلب توجه می‌کند. در واقع، بررسی متن اخبار در فهرست واژه‌نما نشان می‌دهد که در مقوله جنگ، گفتمان دفاع مقدس و جنگ تحمیلی بازتولید شده است. در این فضای واژگانی جنگ و به عبارت دقیق‌تر دفاع مقدس و جنگ تحمیلی دال مرکزی است و واژه‌های دفاع، مقابله، مبارزه، خط مقدم، شهید، جهاد، بسیج و ... به این دال مرکز مرتبط هستند. در عین حال، پیشگیری در مقابل این ویروس مرموز، ناشناخته و غیرقابل پیشگیری اهمیت دارد و به باور رئیس‌جمهور «نباید این ویروس سلاح دست دشمن» شود. در ابتدای شیوع کرونا، معرفی قم به عنوان کانون کرونا و میزان خطر ساز بودن این ویروس توطئه دشمن معرفی شده و از تروریسم پزشکی و اقتصادی سخن به میان آمده است. آمریکا در این گفتمان حضور پررنگ دارد و مدیریت ضعیف ترامپ بارها مورد توجه مطبوعات قرار گرفته است. در نقل قولی درباره ابتلای ترامپ به کرونا این گونه نوشته شده است: «خب مرد حسابی ترامپ خودش پدرجد همه عفونت‌هاست و اگر خبر صحت داشته باشد باید گفت کرونا، ترامپ گرفته و خطر مرگ این ویروس مادرمرده را تهدید می‌کند^۱». در این پیکره، ویروس قاتل، وحشی، مادرمرده، نحس، مرموز، ناشناخته و غیرقابل پیش‌بینی برخی از صفاتی هستند که به ویروس کرونا نسبت داده شده‌اند. فهرست‌های مشابهی برای هر ۹ خرده پیکره پژوهش حاضر تهیه و بسامد و درصد رخداد و نیز بافت رخداد واژه‌ها یعنی متن خبر در بر دارنده این واژه‌ها بررسی و تحلیل و در نهایت با توجه به دو متغیر نوع مطبوعات و دوره زمانی با یکدیگر مقایسه شدند. نتایج این مقایسه در ادامه شرح داده شده است.

۵-۳- «جنگ با کرونا» در مطبوعات اصول‌گرا

در این بخش، به مقایسه رخداد واژه‌های شناسایی شده در مقوله «جنگ با کرونا» در سه خرده پیکره مطبوعات اصول‌گرای اول، دوم و سوم پرداخته می‌شود. با توجه به یکسان

۱. به نقل از روزنامه کیهان، ۲۱ اسفند ۱۳۹۸: <https://www.magiran.com/article/4023160>

تحلیل گفتمان پیکره بنیاد «اخبار کرونا» در چند رسانه خبری برخط ایران؛ رستم بیک تفرشی | ۲۹۷

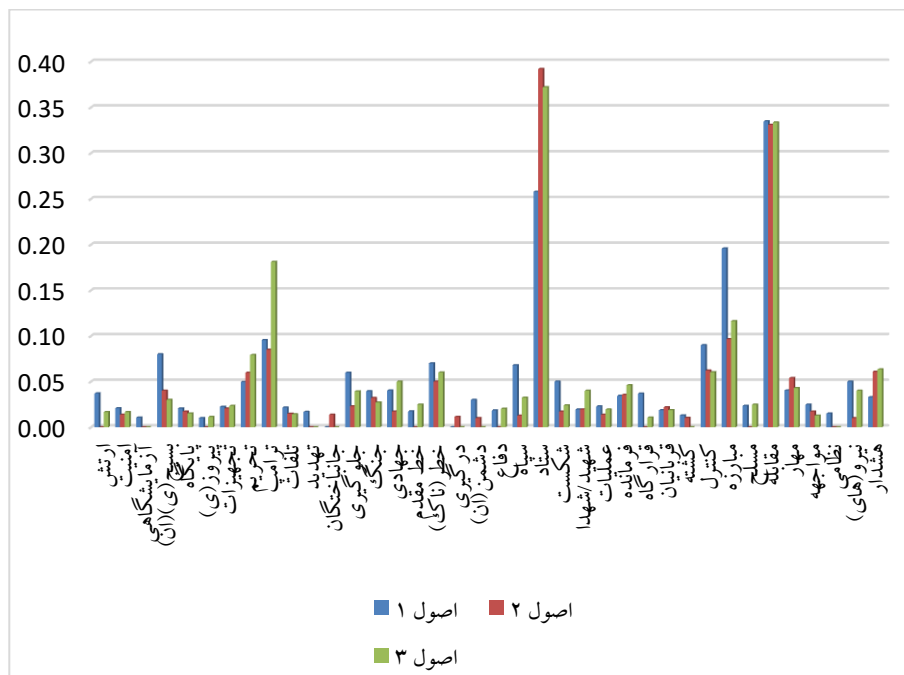
نبودن حجم پیکره مورد بررسی در دوره‌های مختلف، برای مقایسه از درصد رخداد واژه‌ها نسبت به کل پیکره (با رخدادی برابر یا بیشتر از ۰/۰۱ درصد) استفاده شده است.

جدول ۳- درصد رخداد واژه‌های مقوله «جنگ با کرونا» در سه دوره مطبوعات اصول‌گرا

اصول ۳	اصول ۲	اصول ۱	
۰,۰۲	۰	۰,۰۴	ارتش
۰,۰۲	۰,۰۱	۰,۰۲	امنیت
۰	۰	۰,۰۱	آزمایشگاهی
۰,۰۳	۰,۰۴	۰,۰۸	بسیج (ی)
۰,۰۲	۰,۰۲	۰,۰۲	پایگاه
۰,۰۱	۰	۰,۰۱	پیروز (ی)
۰,۰۲	۰,۰۲	۰,۰۲	تجهیزات
۰,۰۸	۰,۰۶	۰,۰۵	تحریم
۰,۱۸	۰,۰۹	۰,۱۰	ترامپ
۰,۰۱	۰,۰۱	۰,۰۲	تلفات
۰	۰	۰,۰۲	تهدید
۰	۰,۰۱	۰	جان‌باختگان
۰,۰۴	۰,۰۲	۰,۰۶	جلوگیری
۰,۰۳	۰,۰۳	۰,۰۴	جنگ
۰,۰۵	۰,۰۲	۰,۰۴	جهادی
۰,۰۲	۰	۰,۰۲	خط مقدم
۰,۰۶	۰,۰۵	۰,۰۷	خطر (ناک)
۰	۰,۰۱	۰	درگیری
۰	۰,۰۱	۰,۰۳	دشمن (ان)
۰,۰۲	۰	۰,۰۲	دفاع
۰,۰۳	۰,۰۱	۰,۰۷	سپاه
۰,۳۷	۰,۳۹	۰,۲۶	ستاد
۰,۰۲	۰,۰۲	۰,۰۵	شکست
۰,۰۴	۰,۰۲	۰,۰۲	شهید/شهیدا
۰,۰۲	۰,۰۱	۰,۰۲	عملیات
۰,۰۵	۰,۰۴	۰,۰۳	فرمانده

اصول ۳	اصول ۲	اصول ۱	
۰,۰۱	۰	۰,۰۴	قرارگاه
۰,۰۲	۰,۰۲	۰,۰۲	قربانیان
۰	۰,۰۱	۰,۰۱	کشته
۰,۰۶	۰,۰۶	۰,۰۹	کنترل
۰,۱۲	۰,۱۰	۰,۲۰	مبارزه
۰,۰۲	۰,۰۰	۰,۰۲	مسلح
۰,۳۳	۰,۳۳	۰,۳۳	مقابله
۰,۰۴	۰,۰۵	۰,۰۴	مهار
۰,۰۱	۰,۰۲	۰,۰۲	مواجهه
۰	۰	۰,۰۲	نظامی
۰,۰۴	۰,۰۱	۰,۰۵	نیرو (های)
۰,۰۶	۰,۰۶	۰,۰۳	هشدار

نمودار ۲. درصد رخداد واژه‌های مقوله «جنگ با کرونا» در سه دوره زمانی مطبوعات اصول‌گرا

تحلیل گفتمان پیکره‌بنیاد «اخبار کرونا» در چند رسانه خبری برخط ایران؛ رستم‌بیک تفرشی | ۲۹۹

همان‌طور که مشهود است بسیاری از واژه‌هایی که گفتمان جنگ با کرونا را با استفاده از دال مرکزی دفاع مقدس مفصل‌بندی کرده‌اند در دوره اول بیشتر است. رخدادهای بالاتر واژه‌های سپاه، ارتش، بسیجی، جنگ، دشمن، تهدید، پایگاه، قرارگاه، شکست، نیرو، نظامی، مقابله، مواجهه، مبارزه، کنترل در دوره اول در نمودار مشهود است. واژه آزمایشگاه در دوره اول رخداد بیشتری داشته است و نشان می‌دهد بحث درباره آزمایشگاهی بودن این ویروس در دوره اول بیشتر بوده است. در دوره دوم واژه‌های مهار، ستاد و قربانیان نسبت به دو دوره دیگر بسامد بیشتری داشته‌اند. در دوره سوم، واژه‌های ترامپ، هشدار، جهادی، شهید، فرمانده و تحریم رخداد بیشتری در مقایسه با دوره‌های دیگر داشته‌اند. رخداد بیشتر واژه ترامپ با توجه به هم‌زمانی این دوران با انتخابات آمریکا و واژه تحریم با افزایش فشار اقتصادی ناشی از کرونا در ایران و تأثیر تحریم بر تشدید این فشار تبیین می‌شود. در مطبوعات اصول‌گرا از عبارات زیر برای ارجاع به ویروس کرونا استفاده شده است: ویروس وحشتناک، ویروس منحوس، ویروس کشنده، ویروس جهش‌یافته، ویروس واقعی کرونا، ویروس کرناهراسی، ویروس لعنتی، ویروس مرگبار، ویروس تاجدار، ویروس مهلک، ویروس مادرمرده، ویروس خطرناک، ویروس فراگیر، ویروس ناشناخته، ویروس همه‌گیر، ویروس کشنده، ویروس وحشتناک، ویروس تحریم و کرونا، ویروس چینی، ویروس اروپایی، کاسبان کرونا، هجمه کرونا، کرونای کوچک جثه فلفلی، کرونای حاد، کرونای اقتصادی، کرونای جدید، کرونای چینی، کرونای آمریکایی، کرونای رسانه‌ای، کرونای فضای مجازی، اضطراب کرونا.

۵-۴- گفتمان «جنگ با کرونا» در مطبوعات میانه‌رو

درصد رخداد واژه‌های مقوله جنگ با کرونا در جدول ۶ و نمودار ۳ نشان داده شده است. همان‌طور که در مشهود است، به‌طور کلی واژه‌های ستاد، مقابله و مبارزه در مجموع پربسامدترین واژه‌ها هستند که با توجه به کاربرد این واژه‌ها در ارجاع به ستاد مقابله و مبارزه با کرونا و ذکر نام این ستاد در اخبار دور از انتظار نیست. در مطبوعات میانه‌رو نیز در دوره اول واژه‌هایی که گفتمان دفاع مقدس را به ذهن متبادر می‌کنند پربسامدتر از دو

دوره دیگر است، مانند ارتش، بسیج، پایگاه، جنگ، جهادی، خط مقدم، سپاه، شکست، فرمانده، قرارگاه، عملیات، نیرو. واژه‌های خطرناک، مهار و تحریم در دوره دوم بسامد بیشتری داشته‌اند. در دوره سوم شاهد رخداد بیشتر واژه‌های ترامپ، جان‌باختگان و شهدا هستیم. عباراتی که در مطبوعات میانه‌رو برای ارجاع به ویروس کرونا استفاده شده‌اند، به این شرح‌اند: ویروس منحوس کرونا، ویروس همه‌گیر کرونا، جنگ جهانی کرونا، جولان کرونا، ویروس خطرناک کرونا، کرونای جدید، کرونای حاد، کرونای شدید، کرونای خفیف، ویروس همه‌گیر، ویروس مهلک، اشاعه ویروس کرونا، ویروس جهش‌یافته، ویروس مرگبار، ویروس کشنده، ویروس ناشناخته، ویروس جهانگیر، ویروس لامذهب، ویروس مهاجم، ویروس مهلک، ویروس موذی، ویروس لعنتی، ویروس عالم‌گیر، ویروس مهاجم، ویروس باهوش، ویروس تحریم، ویروس همیشه حاضر کرونا، ویروس کرونا و بیکاری، ویروس تاجدار.

جدول ۴. درصد رخداد واژه‌های مقوله «جنگ با کرونا» در سه دوره زمانی مطبوعات میانه‌رو

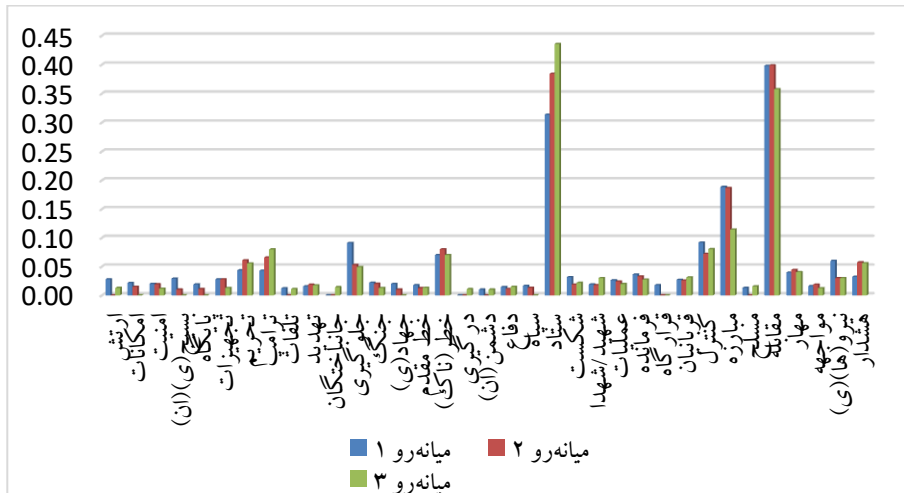
میان‌ه‌رو ۳	میان‌ه‌رو ۲	میان‌ه‌رو ۱	
۰,۰۱	۰	۰,۰۳	ارتش
۰	۰,۰۱	۰,۰۲	امکانات
۰,۰۱	۰,۰۲	۰,۰۲	امنیت
۰	۰,۰۱	۰,۰۳	بسیج (ی)
۰	۰,۰۱	۰,۰۲	پایگاه
۰,۰۱	۰,۰۳	۰,۰۳	تجهیزات
۰,۰۶	۰,۰۶	۰,۰۴	تحریم
۰,۰۸	۰,۰۷	۰,۰۴	ترامپ
۰,۰۱	۰	۰,۰۱	تلفات
۰,۰۲	۰,۰۲	۰,۰۲	تهدید
۰,۰۱	۰	۰	جان‌باختگان
۰,۰۵	۰,۰۵	۰,۰۹	جلو‌گیری
۰,۰۱	۰,۰۲	۰,۰۲	جنگ
۰	۰,۰۱	۰,۰۲	جهاد (ی)

تحلیل گفتمان پیکره بنیاد «اخبار کرونا» در چند رسانه خبری برخط ایران؛ رستم بیک تفرشی | ۳۰۱

میان‌هرو ۳	میان‌هرو ۲	میان‌هرو ۱	
۰٫۰۱	۰٫۰۱	۰٫۰۲	خط مقدم
۰٫۰۷	۰٫۰۸	۰٫۰۷	خطر (ناک)
۰٫۰۱	۰	۰	درگیری
۰٫۰۱	۰	۰٫۰۱	دشمن (ان)
۰٫۰۱	۰٫۰۱	۰٫۰۱	دفاع
۰	۰٫۰۱	۰٫۰۲	سپاه
۰٫۴۴	۰٫۳۸	۰٫۳۱	ستاد
۰٫۰۲	۰٫۰۲	۰٫۰۳	شکست
۰٫۰۳	۰٫۰۲	۰٫۰۲	شهید/شهیدا
۰٫۰۲	۰٫۰۲	۰٫۰۳	عملیات
۰٫۰۳	۰٫۰۳	۰٫۰۴	فرمانده
۰	۰	۰٫۰۲	قرارگاه
۰٫۰۳	۰٫۰۳	۰٫۰۳	قربانیان
۰٫۰۸	۰٫۰۷	۰٫۰۹	کنترل
۰٫۱۱	۰٫۱۹	۰٫۱۹	مبارزه
۰٫۰۲	۰	۰٫۰۱	مسلح
۰٫۳۶	۰٫۴۰	۰٫۴۰	مقابله
۰٫۰۴	۰٫۰۴	۰٫۰۴	مهار
۰٫۰۱	۰٫۰۲	۰٫۰۲	مواجهه
۰٫۰۳	۰٫۰۳	۰٫۰۶	نیرو(ها)(ی)
۰٫۰۶	۰٫۰۶	۰٫۰۳	هشدار

نمودار ۳. جنگ با کرونا در مطبوعات میانه‌رو

۵-۵- گفتمان «جنگ با کرونا» در مطبوعات اصلاح طلب

مقایسه درصد رخداد واژه‌های این حوزه در جدول ۵ و نمودار ۴ نمایش داده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، در مطبوعات اصلاح طلب دوره اول همانند مطبوعات اصول‌گرا و میانه‌رو واژه‌هایی که حول دال مرکزی جنگ تحمیلی گفتمان جنگ با کرونا را مفصل‌بندی کرده‌اند، بیشتر از دوره دوم سوم رخداد داشته‌اند. این واژه‌ها شامل ارتش، امنیت، بسیجی، تجهیزات، جلوگیری، سپاه، درگیری، عملیات، قرارگاه، کنترل، مبارزه، مقابله، مواجهه، نظامی، نیرو و مسلح است. رخداد واژه‌های پیروزی و شکست از دوره اول تا سوم روند افزایشی داشته است. واژه‌های دشمن و قربانیان در دوره دوم بسامد بیشتری داشته‌اند. واژه‌های پیروزی، ترامپ، جنگ، دفاع و شکست در دوره سوم بیش از سایر دوره‌ها رخداد داشته‌اند که می‌تواند با توجه به هم‌زمانی این دوره با انتخابات ریاست جمهوری آمریکا و خبرهایی درباره شکست ترامپ در مدیریت کرونا و یا پیروزی رقیب تبیین شود. واژه‌های مهار و هشدار نیز بسامد بالاتری داشته‌اند. عباراتی که برای ارجاع به ویروس کرونا در مطبوعات اصلاح طلب استفاده شده‌اند، به این شرح‌اند: ویروس (منحوس، شناخته‌شده، جدید، کشنده، مرگ‌آور، خطرناک، چینی، لعنتی، ناخوانده چینی،

تحلیل گفتمان پیکره بنیاد «اخبار کرونا» در چند رسانه خبری برخط ایران؛ رستم بیک تفرشی | ۳۰۳

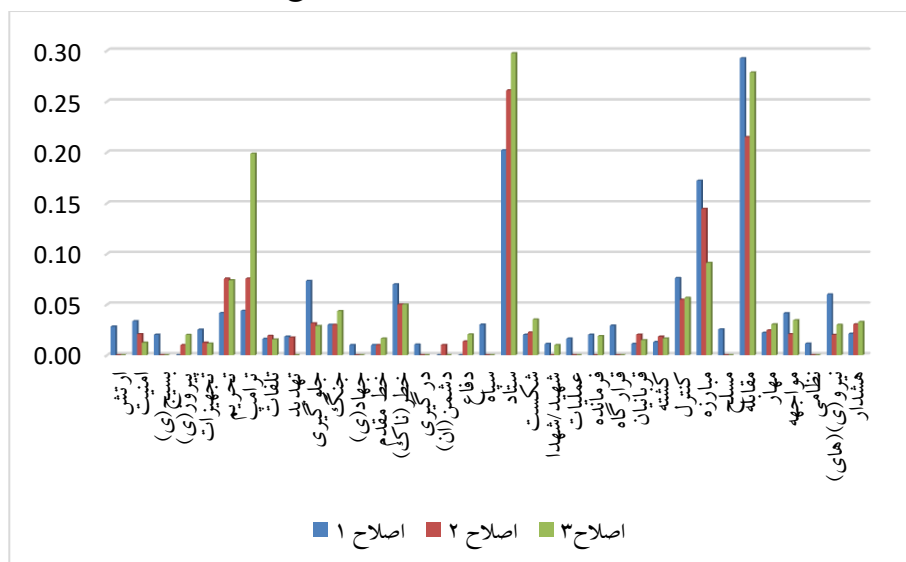
فراگیر، مهلک، ناشناخته، جهانی، جهش یافته، مرگبار، مرموز، مهلک، عجیب، عالم گیر، نوظهور، خانمان سوز، جهانی، فراگیر، شوم، جهان نورد، میکروسکوپی بی مغز، عجیب و غریب، ناشناخته، ریز، غریبه، جهانگر، مهارناشدنی، وحشتناک، رعب آور، نوپدید، بی دارو؛ چنبره ویروس کرونا، حملات ویروس منحوس، کرونای سرکش، کرونای نامطبوع، کرونای بی رحم، کرونای عزیز، کرونای کوچولو، کرونای آبی، کرونای بدبخت، کرونای پهلوان کش.

جدول ۵. درصد رخداد واژه‌های مقوله «جنگ با کرونا» در سه دوره مطبوعات اصلاح طلب

اصلاح ۳	اصلاح ۲	اصلاح ۱	
۰	۰	۰٫۰۳	ارتش
۰٫۰۱	۰٫۰۲	۰٫۰۳	امنیت
۰	۰	۰٫۰۲	بسیج (ی)
۰٫۰۲	۰٫۰۱	۰	پیروز (ی)
۰٫۰۱	۰٫۰۱	۰٫۰۳	تجهیزات
۰٫۰۷	۰٫۰۸	۰٫۰۴	تحریم
۰٫۲۰	۰٫۰۸	۰٫۰۴	ترامپ
۰٫۰۲	۰٫۰۲	۰٫۰۲	تلفات
۰	۰٫۰۲	۰٫۰۲	تهدید
۰٫۰۳	۰٫۰۳	۰٫۰۷	جولوگیری
۰٫۰۴	۰٫۰۳	۰٫۰۳	جنگ
۰	۰	۰٫۰۱	جهاد (ی)
۰٫۰۲	۰٫۰۱	۰٫۰۱	خط مقدم
۰٫۰۵	۰٫۰۵	۰٫۰۷	خطر (ناک)
۰	۰	۰٫۰۱	درگیری
۰	۰٫۰۱	۰	دشمن (ان)
۰٫۰۲	۰٫۰۱	۰	دفاع
۰	۰	۰٫۰۳	سپاه
۰٫۳۰	۰٫۲۶	۰٫۲۰	ستاد
۰٫۰۴	۰٫۰۲	۰٫۰۲	شکست
۰٫۰۱	۰	۰٫۰۱	شهید

اصلاح ۳	اصلاح ۲	اصلاح ۱	
۰	۰	۰,۰۲	عملیات
۰,۰۲	۰	۰,۰۲	فرمانده
۰	۰	۰,۰۳	قرارگاه
۰,۰۱	۰,۰۲	۰,۰۱	قربانیان
۰,۰۲	۰,۰۲	۰,۰۱	کشته
۰,۰۶	۰,۰۵	۰,۰۸	کنترل
۰,۰۹	۰,۱۴	۰,۱۷	مبارزه
۰	۰	۰,۰۳	مسلح
۰,۲۸	۰,۲۲	۰,۲۹	مقابله
۰,۰۳	۰,۰۲	۰,۰۲	مهار
۰,۰۳	۰,۰۲	۰,۰۴	مواجهه
۰	۰	۰,۰۱	نظامی
۰,۰۳	۰,۰۲	۰,۰۶	نیرو (ی)
۰,۰۳	۰,۰۳	۰,۰۲	هشدار

نمودار ۴. جنگ با کرونا در مطبوعات اصلاح طلب

تحلیل گفتمان پیکره‌بنیاد «اخبار کرونا» در چند رسانه خبری برخط ایران؛ رستم‌بیک تفرشی | ۳۰۵

۵-۶- گفتمان «جنگ با کرونا» در سه دسته مطبوعات

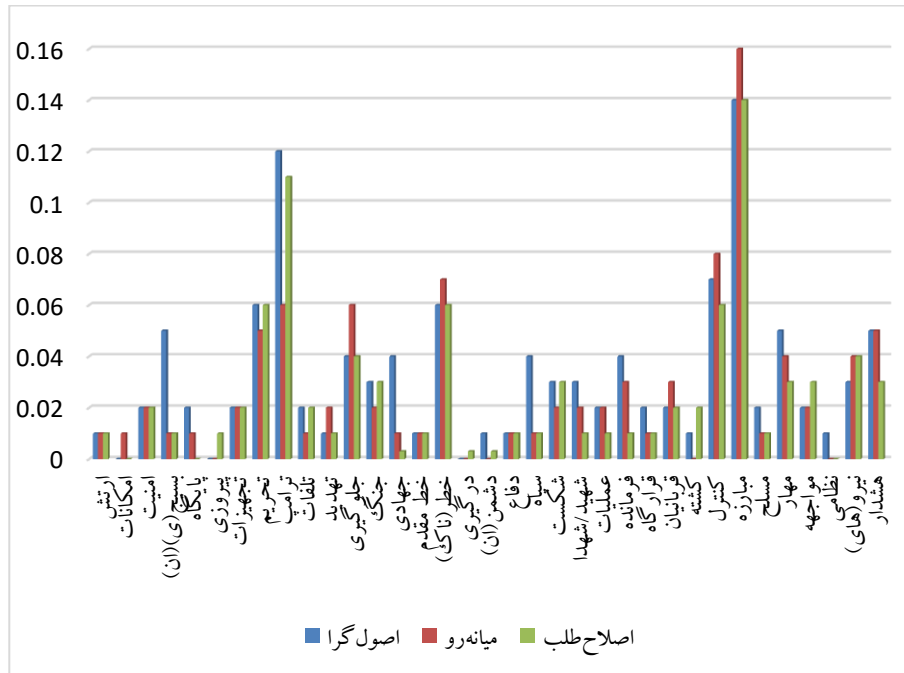
در این بخش، واژه‌های مقوله جنگ با کرونا در سه دسته مطبوعات با یکدیگر مقایسه می‌شوند و معناداری تفاوت‌ها بررسی می‌شود. در این مقایسه، واژه‌هایی وارد شده‌اند که دست کم در یک دسته از مطبوعات رخدادی برابر یا بیشتر از ۰,۰۱ درصد داشته‌اند. به این ترتیب، واژه‌هایی که در هر سه دسته مطبوعات، رخداد زیر ۰,۰۱ درصد داشته‌اند، حذف شده‌اند.

جدول ۶- جنگ با کرونا در سه دسته مطبوعات

اصلاح	میان	اصول	
۰,۰۱	۰,۰۱	۰,۰۱	ارتش
۰	۰,۰۱	۰	امکانات
۰,۰۲	۰,۰۲	۰,۰۲	امنیت
۰,۰۱	۰,۰۱	۰,۰۵	بسیجی (ان)
۰	۰,۰۱	۰,۰۲	پایگاه
۰,۰۱	۰	۰	پیروزی
۰,۰۲	۰,۰۲	۰,۰۲	تجهیزات
۰,۰۶	۰,۰۵	۰,۰۶	تحریم
۰,۱۱	۰,۰۶	۰,۱۲	ترامپ
۰,۰۲	۰,۰۱	۰,۰۲	تلفات
۰,۰۱	۰,۰۲	۰,۰۱	تهدید
۰,۰۴	۰,۰۶	۰,۰۴	جلوگیری
۰,۰۳	۰,۰۲	۰,۰۳	جنگ
۰,۰۰	۰,۰۱	۰,۰۴	جهادی
۰,۰۱	۰,۰۱	۰,۰۱	خط مقدم
۰,۰۶	۰,۰۷	۰,۰۶	خطر (ناک)
۰,۰۰	۰	۰,۰۰	درگیری

اصلاح	میانہ	اصول	
۰,۰۰	۰	۰,۰۱	دشمن (ان)
۰,۰۱	۰,۰۱	۰,۰۱	دفاع
۰,۰۱	۰,۰۱	۰,۰۴	سپاہ
۰,۲۵	۰,۳۸	۰,۳۴	ستاد
۰,۰۳	۰,۰۲	۰,۰۳	شکست
۰,۰۱	۰,۰۲	۰,۰۳	شہید/شہدا
۰,۰۱	۰,۰۲	۰,۰۲	عملیات
۰,۰۱	۰,۰۳	۰,۰۴	فرمانده
۰,۰۱	۰,۰۱	۰,۰۲	قرارگاہ
۰,۰۲	۰,۰۳	۰,۰۲	قربانیان
۰,۰۲	۰	۰,۰۱	کشتہ
۰,۰۶	۰,۰۸	۰,۰۷	کنترل
۰,۱۴	۰,۱۶	۰,۱۴	مبارزہ
۰,۰۱	۰,۰۱	۰,۰۲	مسلح
۰,۲۶	۰,۳۸	۰,۳۳	مقابلہ
۰,۰۳	۰,۰۴	۰,۰۵	مہار
۰,۰۳	۰,۰۲	۰,۰۲	مواجهہ
۰	۰	۰,۰۱	نظامی
۰,۰۴	۰,۰۴	۰,۰۳	نیرو (ہای)
۰,۰۳	۰,۰۵	۰,۰۵	ہشدار

نمودار ۵- جنگ با کرونا در سه دسته مطبوعات

همان‌طور که در نمودار مشهود است، واژه‌های بسیجی، پایگاه، جهادی، دشمن، سپاه، شهید، فرمانده، قرارگاه، مسلح، مهار و نظامی در این مقوله در مطبوعات اصول‌گرا رخداد بیشتری داشته‌اند، به‌ویژه تفاوت بسامد واژه بسیجی و سپاه در نمودار جلب توجه می‌کند. برخی از واژه‌ها مانند ارتش، امنیت، تجهیزات، خط مقدم و دفاع در هر سه دسته مطبوعات رخداد برابری داشته‌اند. واژه‌های امکانات، تهدید، جلوگیری، خطرناک، کنترل، قربانیان و مبارزه در مطبوعات میان‌رو بسامد بیشتری داشته‌اند. ارجاع به ترامپ در مطبوعات اصول‌گرا بیشترین بسامد و در مطبوعات میان‌رو کمترین بسامد را داشته است. واژه‌های تحریم، جنگ، تلفات و شکست در مطبوعات میان‌رو کم‌ترین رخداد و در مطبوعات اصلاح‌طلب و اصول‌گرا رخداد برابری داشته‌اند. واژه‌های پیروزی، درگیری، کشته و مواجهه بیشترین بسامد را در مطبوعات اصلاح‌طلب داشته‌اند. واژه‌های فرمانده، عملیات، شهید و جهادی کمترین رخداد را در مطبوعات اصلاح‌طلب داشته‌اند. بیشترین استفاده از

دال مرکزی دفاع مقدس در مفصل‌بندی گفتمان جنگ با کرونا در مطبوعات اصول‌گرا صورت گرفته و مرتبط دانستن کرونا با توطئه دشمن و پررنگ کردن نقش بسیج، سپاه و نیروهای جهادی، نظامی و مسلح در این دسته مطبوعات بیشتر بوده است. ترامپ و آمریکا همواره به عنوان دشمن اصلی ایران در صحنه حضور دارند و سایه تحریم در این میانه نیز بر سر ایران سنگینی می‌کند. بررسی معناداری رخدادهای مقوله جنگ در سه دسته مطبوعات با استفاده از آزمون‌های آماری کروسکال والیس و آزمون میانه انجام شد. بر این اساس، رخدادهای بسیج، پایگاه، جهادی، جنگ، فرمانده، قربانیان، کشته، مقابله، ترامپ و تلفات با توجه به نوع مطبوعات معنادار بوده است. به عبارتی، نتایج توصیفی پژوهش مبنی بر استفاده بیشتر از گفتمان دفاع مقدس در مفصل‌بندی گفتمان جنگ با کرونا در مطبوعات اصول‌گرا به لحاظ آماری نیز معنادار است (نگاه کنید به جدول ۸).

جدول ۷. معناداری تفاوت رخدادهای سه دسته مطبوعات

ردیف	واژه	آزمون آماری برای چند نمونه مستقل	ضریب معناداری ($p \leq 0.05$)
۱.	بسیج	میانه	۰,۰۴۳
۲.	پایگاه	میانه	۰,۰۴۳
۳.	ترامپ	میانه	۰,۰۴۳
۴.	تلفات	میانه	۰,۰۴۳
۵.	جنگ	کروسکال والیس	۰,۰۰۵
۶.	فرمانده	کروسکال والیس	۰,۰۴۸
۷.	قربانیان	کروسکال والیس	۰,۰۲۹
۸.	کشته	کروسکال والیس	۰,۰۴۷
۹.	مقابله	کروسکال والیس	۰,۰۲۳
۱۰.	مهار	کروسکال والیس	۰,۰۳۴

۵-۷- گفتمان جنگ با کرونا در سه دوره زمانی

در این بخش میانگین رخدادهای سه دوره اول، دوم و سوم هر سه دسته مطبوعات محاسبه شده و بدون در نظر گرفتن نوع مطبوعات، درصد رخداد این واژه‌ها در سه دوره

تحلیل گفتمان پیکره‌بنیاد «اخبار کرونا» در چند رسانه خبری برخط ایران؛ رستم‌بیک تفرشی | ۳۰۹

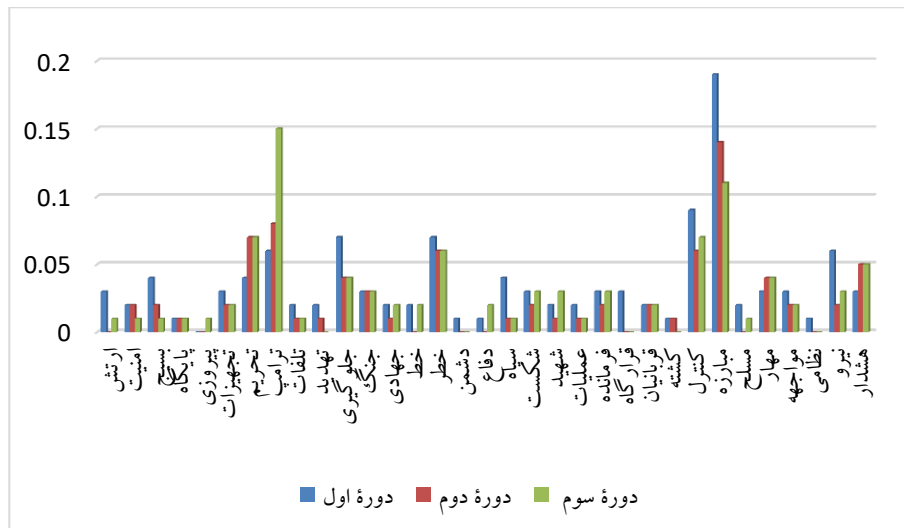
زمانی بررسی و تحلیل می‌شود. واژه‌های ستاد و مقابله که در عبارت ستاد مقابله با کرونا رخداد دارند؛ در هر سه دوره بسامد بالایی دارند. واژه ستاد از دوره اول تا سوم روند افزایشی داشته است و واژه مقابله در دوره اول کمی بیشتر از دوره دوم و سوم رخداد داشته است. با توجه به اختلاف بسیار بالای بسامد این دو واژه با سایر واژه‌ها، این دو از نمودار حذف شده‌اند تا نمایش دیداری بسامد سایر واژه‌ها بهتر صورت گیرد.

جدول ۸. جنگ با کرونا در سه دوره زمانی

سوم	دوم	اول	
۰,۰۱	۰	۰,۰۳	ارتش
۰,۰۱	۰,۰۲	۰,۰۲	امنیت
۰,۰۱	۰,۰۲	۰,۰۴	بسج
۰,۰۱	۰,۰۱	۰,۰۱	پایگاه
۰,۰۱	۰	۰	پیروزی
۰,۰۲	۰,۰۲	۰,۰۳	تجهیزات
۰,۰۷	۰,۰۷	۰,۰۴	تحریم
۰,۱۵	۰,۰۸	۰,۰۶	ترامپ
۰,۰۱	۰,۰۱	۰,۰۲	تلفات
۰	۰,۰۱	۰,۰۲	تهدید
۰,۰۴	۰,۰۴	۰,۰۷	جلوگیری
۰,۰۳	۰,۰۳	۰,۰۳	جنگ
۰,۰۲	۰,۰۱	۰,۰۲	جهادی
۰,۰۲	۰	۰,۰۲	خط
۰,۰۶	۰,۰۶	۰,۰۷	خطر
۰	۰	۰,۰۱	دشمن
۰,۰۲	۰	۰,۰۱	دفاع
۰,۰۱	۰,۰۱	۰,۰۴	سپاه
۰,۳۷	۰,۳۵	۰,۰۲۶	ستاد
۰,۰۳	۰,۰۲	۰,۰۳	شکست
۰,۰۳	۰,۰۱	۰,۰۲	شهید
۰,۰۱	۰,۰۱	۰,۰۲	عملیات

سوم	دوم	اول	
۰,۰۳	۰,۰۲	۰,۰۳	فرمانده
۰	۰	۰,۰۳	قرارگاه
۰,۰۲	۰,۰۲	۰,۰۲	قربانیان
۰	۰,۰۱	۰,۰۱	کشته
۰,۰۷	۰,۰۶	۰,۰۹	کنترل
۰,۱۱	۰,۱۴	۰,۱۹	مبارزه
۰,۰۱	۰	۰,۰۲	مسلح
۰,۳۲	۰,۳۲	۰,۳۴	مقابله
۰,۰۴	۰,۰۴	۰,۰۳	مهار
۰,۰۲	۰,۰۲	۰,۰۳	مواجهه
۰	۰	۰,۰۱	نظامی
۰,۰۳	۰,۰۲	۰,۰۶	نیرو
۰,۰۵	۰,۰۵	۰,۰۳	هشدار

نمودار ۶. جنگ با کرونا در سه دوره زمانی

همان‌طور که مشاهده می‌شود، واژه‌های ارتش، بسیج، تجهیزات، تلفات، تهدید، جلوگیری، خطر، دشمن، دفاع، سپاه، عملیات، قرارگاه، کنترل، مبارزه، مسلح، مواجهه،

تحلیل گفتمان پیکره بنیاد «اخبار کرونا» در چند رسانه خبری برخط ایران؛ رستم پیک تفرشی | ۳۱۱

نظامی، نیرو در دوره اول بسامد بیشتری داشته‌اند. این واژه‌ها همان‌طور که پیشتر شرح داده شد، در مفصل‌بندی گفتمان جنگ با کرونا با استفاده از دال مرکزی جنگ تحمیلی به کار گرفته شده‌اند. از این میان، واژه‌هایی چون دشمن، قرارگاه و نظامی فقط در دوره اول رخدادی برابر یا بیشتر از ۰,۰۱ درصد داشته‌اند. واژه تهدید در دوره سوم رخدادی کمتری داشته است. واژه‌های پیروزی، ترامپ و دفاع در دوره سوم بیشترین بسامد را داشته‌اند. واژه‌های تحریم، ترامپ، مهار، هشدار در دوره‌های دوم و سوم بسامد بیشتری داشته‌اند. رخداد بیشتر واژه ترامپ به دلیل انتخابات ریاست جمهوری و انعکاس انتقادات از عملکرد ترامپ در مهار ویروس کرونا در آمریکا است و از سوی دیگر نشان می‌دهد که با افزایش فشار و تأثیر کرونا به‌ویژه از منظر اقتصادی ارجاع به واژه تحریم نیز افزایش پیدا کرده است. به‌منظور بررسی معناداری، توزیع واژه‌ها به لحاظ زمانی، از آزمون آماری کروسکال والیس و آزمون میانه استفاده شده است. بر مبنای نتایج تفاوت رخداد واژه‌های ارتش، جلوگیری، سپاه، قرارگاه، کنترل، مبارزه و نیرو در دوره‌های مختلف معنادار است. به عبارتی، در مطبوعات دوره اول، نقش سپاه و نیروهای ارتش به‌طور معناداری پررنگ‌تر از دوره دوم و سوم بوده است.

جدول ۹- معناداری تفاوت رخداد واژه‌ها در سه دوره زمانی

ردیف	واژه	آزمون آماری برای چند نمونه مستقل	ضریب معناداری ($p \leq 0.05$)
۱۱.	ارتش	کروسکال والیس	۰,۰۳۳
۱۲.	جلوگیری	میانه	۰,۰۱۱
۱۳.	سپاه	میانه	۰,۰۴۳
۱۴.	قرارگاه	میانه	۰,۰۴۳
۱۵.	کنترل	میانه	۰,۰۴۳
۱۶.	مبارزه	میانه	۰,۰۴۳
۱۷.	نیرو	کروسکال والیس	۰,۰۳۴

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش باهدف بررسی چگونگی بازنمایی بحران همه‌گیری بیماری کرونا در سه دسته

مطبوعات اصول گرا، میانه‌رو و اصلاح طلب در سه دوره زمانی سه ماهه در ایران از اسفند ۱۳۹۸ تا آبان ۱۳۹۹ شکل گرفت. برای دستیابی به این هدف، از رهیافت تحلیل گفتمان پیکره‌بنیاد و نرم‌افزار تحلیل زبانی ورداسمیت استفاده شد. همان‌طور که در یافته‌ها شرح داده شد، سه موضوع کلی در بازنمایی بحران شناسایی شد: جنگ با کرونا، مدیریت بحران و بازنمایی بحران. با بررسی فهرست‌های بسامدی و کلیدواژه‌ها، گفتمان «جنگ با کرونا» به عنوان گفتمان اصلی در این پژوهش تحلیل شد. در بررسی گفتمان جنگ با کرونا نتایج حاکی از آن بود که جنگ و به‌طور دقیق‌تر دفاع مقدس و جنگ تحمیلی به‌عنوان دال مرکزی در مفصل‌بندی گفتمان جنگ با کرونا هستند. در این فضای گفتمانی همواره امریکا و ترامپ به‌عنوان دشمن در کنار کرونا حضور دارد. واژه‌های توطئه و تهدید که با دشمن اصلی یعنی آمریکا مرتبط است، اکنون در کنار واژه کرونا قرار گرفته است و ایران را درگیر «جنگی چندجانبه»، «در چند جبهه» و با چند دشمن بازنمایی می‌کند. تهدید و توطئه در این گفتمان هژمونی شده است، به گونه‌ای که حتی یک ویروس طبیعی جهانگیر نیز به‌عنوان «ابزاری در دست دشمن» بازنمایی شده است «تا ایران را منزوی کند» و «با تحمیل تعطیلی‌ها و ایجاد ترس و وحشت ایران را تضعیف کند». تردیدی نیست که ایران در جنگ است، اما «جنگ ایران با جنگ غرب و آمریکا متفاوت است». در ایران مدیریت بحران و کمک‌رسانی توسط نیروهای جهادی و بسیجی و مساجد و حضور پررنگ ارتش و سپاه برجسته شده است و ضعف مدیریتی غرب و ویژه شکست آمریکا و ترامپ در مدیریت بحران در صدر اخبار قرار دارد. اشاره به شرایطی که در آمریکا به قول روزنامه جوان قوز بالای قوز شده است. در ایران بسته‌های غذایی توسط بسیجیان و مساجد بین افراد توزیع می‌شود و در غرب قفسه‌های فروشگاه‌ها خالی شده‌اند. شیوع ویروس کرونا هم زمان است با انتخابات مجلس و مردم با حضور در انتخابات و مقابله با کرونا بسیج شده‌اند تا کمر توطئه‌های دشمن را خرد کنند. ایران در آستانه مرحله مهار کرونا قرار دارد. سپاه نیز با تشکیل پدافند زیستی مقابله با کرونا در میدان نبرد حضور دارد. توطئه دشمن برای بحرانی نشان دادن وضعیت ایران و یا از بین بردن نشاط جامعه برقرار است و تمرکز بر

تحلیل گفتمان پیکره‌بنیاد «اخبار کرونا» در چند رسانه خبری برخط ایران؛ رستم‌بیک نفرشی | ۳۱۳

وضعیت مدیریت کرونا در آمریکا و مشکلات و بحران‌هایی که عدم توانایی ترامپ در مدیریت را نشان می‌دهد، ادامه دارد.

در هر سه دوره مطبوعات، شاهد این مفصل‌بندی گفتمان جنگ با کرونا با استفاده از دال مرکزی دفاع مقدس هستیم اما بر مبنای تحلیل‌های آماری، واژه‌های ارتش، جلوگیری، سپاه، قرارگاه، کنترل، مبارزه و نیرو در دوره اول به‌طور معناداری بیشتر از دوره‌های دوم و سوم رخداد داشته‌اند. در دوره دوم و سوم بسامد بسیاری از واژه‌ها کاهش قابل ملاحظه‌ای داشته است. اصطلاحاتی چون خانواده‌های آسیب‌دیده از کرونا، متضرران از کرونا، جان باختگان ناشی از کرونا، ضربات اقتصادی جبران‌ناپذیر و ... در متون خبری دوره دوم و سوم جلب توجه می‌کنند و تمرکز مطبوعات بر آثار بحران کرونا بر مردم و جامعه را نشان می‌دهند و به نظر می‌رسد با گذشت زمان گفتمان شعارگونه بدو ورود کرونا مبنی بر شکست دشمن و مهار ویروس در مطبوعات نیز کاهش یافته است. واژه تحریم در دوره دوم و سوم رخداد بیشتری داشته است که ناشی از توجه مطبوعات به آثار تحریم در موفقیت مدیریت بحران است. هم‌زمان با انتخابات ریاست جمهوری آمریکا اشاره به مرگ و میر بالا در آمریکا و عدم موفقیت ترامپ در مدیریت این بیماری بیشتر شده است.

بیشترین استفاده از دال مرکزی دفاع مقدس در مفصل‌بندی گفتمان جنگ با کرونا در مطبوعات اصول‌گرا صورت گرفته و مرتبط دانستن کرونا با توطئه دشمن و پررنگ کردن نقش بسیج، سپاه و نیروهای جهادی، نظامی و مسلح در این دسته مطبوعات بیشتر بوده است. ترامپ و آمریکا همواره به‌عنوان دشمن اصلی ایران در صحنه حضور دارند و سایه تحریم در این میانه نیز بر سر ایران سنگینی می‌کند. واژه‌های امکانات، تهدید، جلوگیری، خطرناک، قربانیان، کنترل و مبارزه در مطبوعات میانه‌رو بیشترین رخداد را داشته است و واژه‌های مواجهه و پیروزی بیشترین بسامد را در مطبوعات اصلاح‌طلب داشته‌اند. این موضوع با تعریفی که از دیدگاه‌های کلی دو جناح اصول‌گرا و اصلاح‌طلب ارائه می‌شود، می‌توان تبیین کرد. به تعریف بخت‌آور و مقصودی (۱۳۹۹) جناح اصلاح‌طلب به دنبال ایجاد فضای باز سیاسی در داخل و توسعه ارتباط با غرب است. گفتمان اصول‌گرایی که

برخی از آن به‌عنوان گفتمان انقلاب اسلامی نیز یاد کرده‌اند، بر اصول اولیه انقلاب تأکید داشته و در اصل جناحی غرب‌ستیز شناخته می‌شود و به‌ویژه ضدیت با ایالات متحده آمریکا از ویژگی‌های گفتمان اصول‌گرا است. به تعریف شالچی و رحیمی (۱۳۹۶) نیز اصول‌گرایان به لحاظ سیاسی درون چهار مضمون کلی شامل «انقلابی»، «مقابله با نفوذ غرب»، «استکبارستیزی» و «ولایت‌مداری» و از لحاظ مذهبی پیرو «اسلام ناب»، «تکلیف‌گرایی» و «پابندی به مقدسات» در تصور از خود قرار می‌گیرند. برای اصول‌گرایان انقلاب همچنان تداوم دارد و بر اقدامات همسو با آرمان‌های انقلاب تأکید بیشتری می‌کنند. این امر معناداری رخداد بیشتر واژه‌های بسیج، پایگاه، جهادی، جنگ، فرمانده، قربانیان، کشته، مقابله، ترامپ و تلفات در مطبوعات اصول‌گرا را تبیین می‌کند. از سوی دیگر در میان اصلاح‌طلبان در بعد سیاسی بر «ارتباط با جهان»، «قانون‌گرایی» و «مشارکت سیاسی» تأکید می‌شود. اصلاح‌طلبان خواهان ارتباط با کشورهای دیگر هستند، هرچند ارتباط با غرب باید محتاطانه باشد. از جنبه اجتماعی اصلاح‌طلبان بر «داشتن پایگاه مردمی»، «توجه به مقتضیات جدید» و «رجوع به خرد جمعی» را مدنظر قرار می‌دهند و به لحاظ مذهبی بر «تساهل» و «مدارا» تأکید دارند که می‌تواند رخداد پایین‌تر واژه دشمن و ترامپ در مطبوعات اصلاح‌طلب را تبیین کند.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

ORCID

Atoosa
Tafreshi

Rostambeik

<http://orcid.org/0000-0003-4820-0709>

منابع

- آفرین، فریده (۱۳۹۹). «تحلیل هایدگری از یافت‌حال‌های دزاین در مواجهه با کوید-۱۹»، پژوهش‌های فلسفی، ۱۴ (۳۱)، صص ۲۴۷-۲۷۸.
- بخت‌آور، محمدرضا؛ مقصودی، مجتبی (۱۳۹۹). «طیف‌سنجی رویکرد مطبوعات سیاسی در قبال عملکرد دولت در دوران شیوع بیماری کرونا در ایران»، رسانه، ۳۱ (۲)، ۳۱-۴۸.
- خدابخشی کولایی، آناهیتا (۱۳۹۹) و «زندگی در قرنطینه خانگی: واکاوی تجارب روان‌شناختی دانشجویان در همه‌گیری کووید-۱۹»، مجله طب نظامی، ۲۲ (۲): ۱۳۰-۱۳۸.
- شالچی، وحید؛ رحیمی، سرکو (۱۳۹۶). «فهم دیگری در فضای مجازی؛ مطالعه دو جناح سیاسی اصول‌گرا و اصلاح‌طلب». فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، ۱۰ (۴)، ۸۹-۱۱۸.
- یل‌شرزه، رضا؛ منصفی، رؤیا. (۱۳۹۹). بیماری «کووید-۱۹» یا «ویروس چینی»؟ تحلیل انتقادی گفتمان برتری‌جویانه غرب علیه شرق. زبان‌پژوهی. doi: 10.22051/jlr.2020.32771.1912
- یل‌شرزه، رضا؛ منصفی، رؤیا (۱۳۹۹). «بررسی چگونگی مواجهه گفتمانی وزارت بهداشت ایران با شیوع ویروس کرونا به مدد مدل تحلیل گفتمان فرکلان (۱۹۸۹)». پژوهش‌های زبان‌شناسی، ۱۲ (۱) پیاپی ۲۲، ۱۵۳-۱۷۶.

References

- Baker, P. (2010). Corpus methods in linguistics. *Research methods in linguistics*, 93-113.
- Baker, P., & McEnery, T. (Eds.). (2015). *Corpora and discourse studies: Integrating discourse and corpora*. Springer.
- Bednarek, M. (2006). *Evaluation in media discourse: Analysis of a newspaper corpus*. A&C Black.
- ElSherief, M., Kulkarni, V., Nguyen, D., Wang, W. Y., & Belding, E. (2018, June). Hate lingo: A target-based linguistic analysis of hate speech in social media. In *Twelfth International AAAI Conference on Web and Social Media*.
- Fowler, R. and Kress, G. (1979) 'Critical linguistics.' In R. Fowler, B. Hodge, G. Kress and T. Trew (eds) *Language and Control*. London, Boston, Henley: Routledge and Kegan Paul. 185-213.
- Hamilton, N. (2020). Evolving and Enhanced Dimensions Of Digital Marketing Strategies During Contemporary Scenario Of Covid-19. *Editorial Board*, 9(5), 56.

- Lin, Sasha; Le Pham, Hien (2020). "Who's Playing the Blame Game? An Analysis of Media Framing of China and Covid-19 in The New York Times", available online: <https://hcagrads.hypotheses.org/2966>.
- Mautner, G. (2007). Mining large corpora for social information: The case of elderly. *Language in Society*, 51-72.
- Poirier, W., Ouellet, C., Rancourt, M. A., Béchar, J., & Dufresne, Y. (2020). (Un) Covering the COVID-19 Pandemic: Framing Analysis of the Crisis in Canada. *Canadian Journal of Political Science/Revue canadienne de science politique*, 1-7.
- Samaie, M., & Malmir, B. (2017). US news media portrayal of Islam and Muslims: a corpus-assisted Critical Discourse Analysis. *Educational Philosophy and Theory*, 49(14), 1351-1366.
- Scott, M. (1997). "PC analysis of key words—and key key words". *System*, 25(2), 233-245.
- Scott, M. (2012). *WordSmith Tools version 6*, Stroud: Lexical Analysis Software.
- Stubbs, M. (1983). *Discourse analysis*. Oxford: Basil Blackwell
- Tognini-Bonelli, E. (2001) *Corpus Linguistics at Work*, Amsterdam: John Benjamins.
- Tognini-Bonelli, E. (2004) 'Working with corpora: issues and insights', in C. Coffin, A. Hewings and K. O'Halloran (eds) *Applying English Grammar: functional and corpus approaches*, London: Hodder Arnold, pp. 11–24.
- Touri, M., & Koteyko, N. (2015). Using corpus linguistic software in the extraction of news frames: towards a dynamic process of frame analysis in journalistic texts. *International Journal of Social Research Methodology*, 18(6), 601-616.

Websites

- <https://www.mehrnews.com/news/4907473/>
<http://dolat.ir/detail/337533>
<https://www.khabaronline.ir/news/1402385/>
<https://fa.shafaqna.com/news/939525/>
<https://www.iktv.ir/newsdetail>
<https://www.tasnimnews.com/fa/news/1399/01/15/2235190/>
<https://www.khabaronline.ir/news/1377823/>
<https://www.irna.ir/news/83762489/>
<https://www.irna.ir/news/83769914/>

References (in Persian)

- Afarin, F. (2020). Heideggerian Analysis of Dasein's Disposedness in the Encounter with COVID-19. *Journal of Philosophical Investigations*,

تحلیل گفتمان پیکره‌بنیاد «اخبار کرونا» در چند رسانه خبری برخط ایران؛ رستم‌بیک تفرشی | ۳۱۷

- 14(31), 247-278. doi: 10.22034/jpiut.2020.40171.2578. (In Persian)
- Bakhtvar, M., & Maghsoudi, M. (2020). Spectrum Analysis of the Political Print Media About the Performance of the Government during the Outbreak of Coronavirus in Iran. *Rasaneh*, 31(2), 31-48. (In Persian)
- Khodabakhshi-koolae, A. (2022). Living in Home Quarantine: Analyzing Psychological Experiences of College Students During Covid-19 Dandemic. *Journal of Military Medicine*, 22(2), 130-138. doi: 10.30491/JMM.22.2.130. (In Persian)
- Shalchi, V., & Rahimi, S. (2017). Understanding of the Other in Cyberspace; Study of Political Parties in Iran, Fundamentalists and Reformists. *Journal of Iranian Cultural Research*, 10(4), 89-118. doi: 10.22631/jicr.2018.921.1775. (In Persian)
- Yalsharzeh, R., & Monsefi, R. (2020). Investigating the Discursive Encounter of Iran Ministry of Health and Medical Education Against the Outbreak of Coronavirus Based on Fairclough's Model of Critical Discourse Analysis. *Journal of Researches in Linguistics*, 12(1), 153-176. doi: 10.22108/jrl.2021.126413.1537. (In Persian)
- Yalsharzeh, R., & Monsefi, R. (2021). "Covid-19" or "the Chinese Virus"? *ZABANPAZHUI (Journal of Language Research)*, 13(40), 65-87. doi: 10.22051/jlr.2020.32771.1912. (In Persian)

استناد به این مقاله: رستم‌بیک تفرشی، آنوسا. (۱۴۰۲). تحلیل گفتمان پیکره‌بنیاد «اخبار کرونا» در چند رسانه خبری برخط ایران، فصلنامه مطالعات رسانه‌های نوین، ۹(۳۵)، ۲۷۷-۳۱۷. DOI: 10.22054/nms.2022.61167.1214

New Media Studies is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License..

